

**Opettajan työ koronakeväänä 2020 Opettaja-lehden
kuvaamana**

Wilhelmiina Lapveteläinen

Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma
Kevätlukukausi 2022
Opettajankoulutuslaitos
Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Lapveteläinen, Wilhelmiina. 2022. Opettajan työ koronakeväänä 2020 Opettaja-lehden kuvaamana. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. 51 sivua.

Keväällä 2020 koronapandemian rajoitustoimina Suomen koulujen ja oppilaitosten lähiopetus lakkautettiin ja tilalle järjestettiin korvaavaa opetusta, kuten etäopetusta. Tätä poikkeuksellisten opetusjärjestelyiden kevättä kutsutaan koronakevääksi. Opettajien työ koronakeväänä sai runsaasti näkyvyyttä Opettaja-lehdessä, joka on opettajien edunvalvontaan keskittynyt journalistinen aikakauslehti. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten Opettaja-lehti käsittelee opettajan työtä koronakeväänä.

Tutkimus toteutettiin laadullisella sisällönanalyysillä. Koronakevään opettajan työtä käsittelevät Opettaja-lehden tekstit koodattiin ja luokiteltiin teemoihin aineistolähtöisesti. Opettajan työtä kuvaaviksi teemoiksi muodostuivat tieto- ja viestintäteknologia, opetuksen suunnittelu ja toteutus, oppimisen arviointi ja tuki, vuorovaikutus oppijoiden kanssa, työhyvinvointi ja kollegiaalisuus.

Näistä teemoista työhyvinvointi -teema sekä opetuksen suunnittelu ja toteutus -teeman sisällöllinen osa-alue luovuus ja soveltaminen olivat esillä koko koronakevään. Muissa teemoissa oli ajallisesti enemmän vaihtelua. Opettaja-lehti toi esiin eniten varhaiskasvatuksen ja peruskoulun opettajien työtä osittain yhteineillä aiheilla, mutta muut koulutusasteet olivat vähemmän edustettuina.

Opettaja-lehden edunvalvonnallista tarkoitusta tukee kirjoituksissa korostuneena olleet työhyvinvoinnilliset sisällöt. Opettaja-lehden teksteistä nousi esiin kirjoitukset terveyshuolista, jotka eivät ole olleet esillä aiemmissä tutkimuksissa. Jatkotutkimuksen kautta tulisi saada lisää ymmärrystä siitä, miten koronakevät vaikutti opettajien kokemuksiin työterveydestä. Lisäksi opettajan työtä koronakeväänä eri medioiden käsittelemänä tulisi tutkia lisää, jotta eri medioiden välittämistä kuvista voitaisi tehdä vertailevaa analyysiä.

Asiasanat: Opettajan työ, koronakevät, Opettaja-lehti, sisällönanalyysi

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ

1	JOHDANTO	1
2	OPETTAJIEN KORONAKEVÄT	3
2.1	Poikkeukselliset opetusjärjestelyt.....	3
2.2	Opettajien kokemuksia koronakeväästä.....	6
2.2.1	Ohjeistukset.....	6
2.2.2	Tieto- ja viestintäteknologia.....	7
2.2.3	Opetuksen suunnittelu ja toteutus.....	9
2.2.4	Oppimisen arviointi ja tuki.....	11
2.2.5	Vuorovaikutus oppijoiden kanssa	12
2.2.6	Työhyvinvointi	12
2.2.7	Kollegiaalisuus.....	14
3	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	15
3.1	Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset	15
3.2	Tutkimusaineisto.....	15
3.3	Laadullinen tutkimusote ja filosofiset lähtökohdat	17
3.4	Aineistolähtöinen sisällönanalyysi.....	19
3.5	Analyysin toteuttaminen	20
3.6	Eettiset ratkaisut.....	22
4	KORONAKEVÄT OPETTAJA-LEHDESSÄ	23
4.1	Opettajan työtä koronakeväänä kuvaavat teemat	23
4.2	Opettajien koronakevään ajallinen tarkastelu	25
4.2.1	Tieto- ja viestintäteknologia.....	26
4.2.2	Opetuksen suunnittelu ja toteutus.....	27

	2
4.2.3	Oppimisen arviointi ja tuki..... 29
4.2.4	Vuorovaikutus oppijoiden kanssa 30
4.2.5	Työhyvinvointi 31
4.2.6	Kollegiaalisuus..... 33
4.3	Opettajaryhmien tunnuspiirteiden erittely 34
4.3.1	Varhaiskasvatus..... 34
4.3.2	Peruskoulu 36
4.3.3	Lukio 39
4.3.4	Ammattikoulu 40
4.3.5	Korkeakoulut 40
4.3.6	Opistot..... 40
5	POHDINTA..... 42
5.1	Luovuus, soveltaminen ja työhyvinvointi esillä läpi koronakevään 42
5.2	Peruskoulu ja varhaiskasvatus eniten äänessä 45
5.3	Tutkimuksen luotettavuus ja yleistettävyys 47
LÄHTEET	52

1 JOHDANTO

Kiinan Wuhanissa todettiin vuoden 2019 joulukuussa uuden koronaviruksen aiheuttamaa keuhkokuumetta, COVID-19-tautia (THL 2021; WHO 2020). Näistä tartunnoista sai alkunsa maailmanlaajuinen koronapandemia, joka levisi nopeasti myös Suomeen aiheuttaen koronapandemiatoimenpiteitä koko yhteiskuntaan. Kouluissa ja oppilaitoksissa koronapandemiatoimenpiteenä oli laaja lähiopetuksen lakkauttaminen lähes koko koulutuksen kentällä ja siirtyminen korvaaviin opetusjärjestelyihin keväällä 2020 (Valtioneuvosto 2020; Vuorio, Ranta, Koskinen, Nevalainen-Sumkin, Helminen & Miettunen 2021, 13; Ruohomäki 2020, 22). Tätä ajanjaksoa kuvataan tässä tutkimuksessa nimellä koronakevät.

Lähiopetuksen lakkauttaminen koronapandemiatoimenpiteenä keväällä 2020 pakotti koulutuksen kentän järjestämään poikkeuksellisia opetusjärjestelyitä, jotka erosivat oleellisesti normaalista ja totutusta opetustyöstä (Vuorio ym. 2021, 15). Lähiopetuksen lakkauttamisen vuoksi opettajat ja oppijat eivät yhtäkkiä olleetkaan enää fyysisesti samassa tilassa. Koronakeväänä luokkahuoneet hiljenivät, kun opetus ja oppiminen eristettiin kotiseinien sisäpuolelle. Opettajan työpiste siirtyi luokkahuoneesta kotiin sekä opetus ja vuorovaikutus siirtyivät digivälitteiseksi.

Koronakevään vaikutuksia opettajan työhön on tutkittu monipuolisesti. Tutkimukset ovat pääosin opettajien kokemusten kuvauksia ja niiden kautta tehtyjä johtopäätöksiä. Opettajien kokemuksia koronakeväästä aiempien tutkimusten valossa käsitellään luvussa 2. Opettajien kokemuksista aiempien tutkimusten valossa nousee esiin muun muassa haasteita, jotka liittyvät opetusjärjestelyiden ohjeistusten ymmärtämiseen (Goman ym. 2021, 68, 105; Honkonen, Tanhua-Piiroinen & Viteli 2020, 5–6), tieto- ja viestintäteknologiaan (Ahtiainen ym. 2020, 17; Ala-Hiiri, Junntila, Luonuansuu & Oinonen 2021; Goman ym. 2021, 92; Honkonen ym. 2020, 9; Kangas & Niinistö 2022; Suorsa, Dindar, Hermes, Karpinen, Näykki 2020; Vuorio ym. 2021, 21), opetuksen suunnitteluun ja toteutukseen (Ala-Hiiri ym. 2021; Goman ym. 2021; Niemi & Kousa 2020; Owalgroupp 2021, 43), oppimisen arviointiin ja tuen antamiseen (Ahtiainen ym. 2020; Ala-

Hiiro ym. 2021, 21; Goman ym. 2021; Kalakoski, Käpykangas, Heusala, Luokkala, Pöntinen, Kauppi 2021, 32; Kangas & Niinistö 2022; Niemi & Kousa 2020; Owalgroup 2021), vuorovaikutukseen (Ala-Hiiron ym. 2021; Goman ym. 2021, 34–35, 98; Niemi & Kousa 2020; Oulun kaupunki 2020; Owalgroup 2021, 43; Suorsa ym. 2020) sekä työhyvinvointiin (Ahtiainen ym. 2020; Ala-Hiiron ym. 2021; Kalakoski ym. 2021, 32; Miettinen 2020; Owalgroup 2021).

Haasteiden vastapainoksi aiemmissä tutkimuksissa on raportoitu myös onnistumisen kokemuksia, jotka liittyvät esimerkiksi kehittyneisiin digitaalisiin (Ahtiainen ym. 2020, 17; Goman ym. 2021, 102; Owalgroup 2021, 10, 24, 63) ja kollegiaalisuuden tiivistymiseen (Goman ym. 2021, 103; Honkonen ym. 2020, 16; Käpä & Huovinen 2020).

On siis selvää, että koronakevät on ollut merkittävä ilmiö koulutuksen kentällä. Koulujen ja oppilaitosten etäopetukseen siirtyminen on ollut esillä paljon medioissa, mutta aiempia tutkimuksia opettajan työn käsittelystä medioissa koronakevään aikana ei ole vielä tehty. Tämä tutkimus ottaa näin ollen uudenlaisen lähestymistavan opettajien työhön koronakeväänä, koska tutkimuksen kohteena on opettajan työ Opettaja-lehden kuvaamana. Opettaja-lehden tutkiminen on tärkeää, koska se on valtakunnallinen opettajan työhön keskittyvä julkaisu, jolla on viestinnällinen päämäärä. Lehtitekstit kuvailevat ilmiöitä sekä rakentavat mielikuvia ja yhteisöllisyyden tunnetta (Abrahamson & Prior-Miller 2018, 10–13). Lehden tarkoituksena on ajaa opettajien ammatillista etua, joka vaikuttaa lehden journalistisiin valintoihin.

Opettaja-lehti julkaisi lehdessään runsaasti kirjoituksia opettajan työstä koronakeväänä, jonka vuoksi on aiheellista tutkia, millaista kuvaa Opettaja-lehti opettajan työstä koronakeväänä välittää. Tämän vuoksi tässä tutkimuksessa on tarkoituksena selvittää, miten Opettaja-lehti käsittelee opettajan työtä koronakeväänä.

2 OPETTAJIEN KORONAKEVÄT

Keväällä 2020, kesken koulujen ja oppilaitosten lukuvuoden, koronapandemia levisi Suomeen, jonka vuoksi koulujen ja oppilaitosten lähiopetus lakkautettiin koronapandemiatoimenpiteinä (Valtioneuvosto 2020). Opettajille tämä tarkoitti poikkeuksellisia järjestelyjä opetuksen ja oppimisen turvaamiseksi. Opettajille tilanne oli äkillinen ja uusi (Suorsa ym. 2020), mikä näkyy siinä, miten opettajat kokivat työnsä koronakeväänä.

2.1 Poikkeukselliset opetusjärjestelyt

Opetushallituksen (2022a) mukaan lasten ja nuorten perusopetus tulee järjestää lähiopetuksena, mikä tarkoittaa sitä, että opettaja antaa opetusta koulun määrittämässä opiskeluympäristössä. Lasten ja nuorten perusopetusta ei saa järjestää etäopetuksena (Opetushallitus 2022) ellei poikkeuksellinen tilanne sitä vaadi (Perusopetuslaki 20 a §). Lukiokoulutusta voidaan järjestää lähiopetuksen lisäksi myös etäopetuksena (Lukiolaki 12§). Ammatillisen koulutuksen (Laki ammatillisesta koulutuksesta 61§) järjestämisestä määritetään puolestaan vain, että opetusta eri opetusympäristöissä tulee saada niin, että oppiminen mahdollistuu. Korkeakouluissa on laajin valinnanvapaus opetuksen järjestämisen suhteen, koska niillä on opetuksen vapaus (Ammattikorkeakoululaki 9§; Yliopistolaki 2§). Myös vapaassa sivistystyössä on laaja opetuksen vapaus ja sillä tarkoitetaan muun muassa vapautta valita käytettävä opetusmuoto (Arajärvi 2022).

Opetuksen järjestämiseen tuli äkillisiä muutoksia koko koulutuksen kentälle, kun 16.3.2020 Suomen hallitus ja tasavallan presidentti linjasi maahan koronapandemian takia poikkeustilan. Koulujen, oppilaitosten, yliopistojen, ammattikorkeakoulujen, kansalaisopistojen ja vapaan sivistystyön sekä taiteen perusopetuksen oppilaitosten lähiopetus osana koronapandemiatoimenpiteitä lakkautettiin 18.3.2020. Lähiopetuksen tilalle järjestettiin vaihtoehtoista opetusta, kuten etäopetusta. (Valtioneuvosto 2020; Vuorio ym. 2021, 13; Ruohomäki 2020, 22.) Näin sai alkunsa poikkeuksellisten opetusjärjestelyiden aika – koronakevät.

Perusopetuslaissa ei tuolloin vielä etäpetusta tunnustettu opetusmuodoksi, mikä poikkesi muista koulutusasteista. Koronakeväänä muutettiin näin ollen Perusopetuslakia ja poikkeuksellisista opetusjärjestelyistä säädettiin seuraavasti:

Jos opetusta ei tartuntatautilain (1227/2016) 58 §:n nojalla annettavan päätöksen johdosta voida järjestää turvallisesti lähiopetuksena koulussa tai muussa opetuksen järjestämispaikassa, voidaan opetuksessa siirtyä opetuksen järjestäjän päätöksellä poikkeuksellisiin opetusjärjestelyihin, jos se opetuksen järjestämiseksi on välttämätöntä. Oppilaan oikeus opetukseen tulee turvata myös poikkeuksellisten opetusjärjestelyiden aikana tässä laissa tai sen nojalla säädetyn tai määrätyn mukaisesti. (Perusopetuslaki 20 a §)

Lähiopetukseen oli kuitenkin oikeutettu perusopetuksen 1.–3. vuosiluokkien, erityisen tuen päätöksen saaneet, pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevat ja valmistavassa opetuksessa olevat oppilaat (Perusopetuslaki 20 a §; Vuorio ym. 2021, 13). Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa etäopetukseen ei siirrytty laajamittaisesti, mutta hallitus suositteli lasten pitämistä kotona. Päiväkodeissa oli näin ollen paikalla vain pieni osa lapsista. (Neitola 2021.)

Etäopetusjakson pituus vaihteli kouluasteesta riippuen. Esi- ja perusopetus palasivat ennen kesäloman alkua muutamaksi viikoksi lähiopetukseen 14.5., eli noin kahden kuukauden jälkeen etäopetukseen siirtymisestä (Vuorio ym. 2021, 13). Tosin koulu- ja luokkakohtaisesti etäopetusta saatettiin järjestää tämänkin jälkeen koronapandemiatilanteen niin vaatiessa. Toisen asteen, korkeakoulujen, vapaan sivistystyön ja aikuisten perusopetuksen kohdalla hallitus suositteli etäopetuksen jatkamista lukuvuoden loppuun saakka (Vuorio ym. 2021, 13). Toisella asteella tarkoitetaan lukioita ja ammattikouluja, korkeakouluilla ammattikorkeakouluja ja yliopistoja.

Poikkeuksellisilla opetusjärjestelyillä koronakevään yhteydessä tarkoitetaan etätyöhön ja etäopetukseen siirtymistä laajasti koko koulutuksen kentällä. Etätyö viittaa työhön, jota tehdään varsinaisen työpaikan ulkopuolelta käsin (Työterveyslaitos 2022). Suurin osa opettajista siirtyi etätyöhön toteuttamaan etäopetusta.

Etäopetuksella tarkoitetaan oppimiskokemusta, joka on ajallisesti määritetty tai määrittämätön (Singh & Thurman 2019), mutta se voi olla myös yhdistelmä molempia (Vuorio ym. 2021, 14). Tämän lisäksi olennaista etäopetuksessa on, ettei oppimiskokemus ole riippuvainen fyysisestä sijainnista (Singh & Thurman 2019), jolloin oppijan ja opettajan ei tarvitse olla fyysisesti samassa tilassa (Simonson & Seepersaud 2019, 30). Tähän perinteiseen käsitykseen etäopetuksesta on uudemmissa määritelmässä lisätty teknologian ulottuvuus, jota etäopetuksessa käytetään opettajan ja oppijoiden vuorovaikutuksen mahdollistamiseen (Simonson & Seepersaud 2019, 30). Etäopetukselle on monia määritelmiä ja synonyymejä, kuten esimerkiksi Suomessa käytetty verkko-oppiminen ja -opetus (Simonson & Seepersaud 2019, 4).

Etäopetuksen lisäksi koronapandemian aikana on käytetty käsitettä hybridi-opetus kuvaamaan opetustyötä. Hybridiopetuksella viitataan tilanteeseen, jossa osa opetusryhmästä opiskelee lähiopetuksessa ja osa etäopetuksessa. (Vuorio ym. 2021, 15.) Tällöin opettaja vastaa näiden kahden erillisen ryhmän opetuksesta tilanteesta riippuen joko yhtäaikaisesti tai eri aikaan.

Yhteiskunnallisesti odottamaton etätyöhön siirtyminen oli merkittävä muutos opettajien työelämässä, koska heillä oli etätyöstä kokemusta vain vähän tai ei ollenkaan (Ruohomäki 2020, 21–22). Etäopetukseen ja etätyöhön siirtyminen vaikutti opettajien työhön kaikilla kouluasteilla. Heidät asetettiin uusien haasteiden eteen (Warinowski, Metsäpelto, Heikkilä, Mikkilä-Erdmann 2021) pakottaen heidät muuttamaan opetustyötään (Postareff, Lahdenperä & Virtanen 2021). Kaiken lisäksi muutos oli nopea ja opetus tuli järjestää uudelleen vain muutamassa päivässä (Suorsa ym. 2020). Yhteiskunnallisesti merkittävää on myös se, että etäopetuksen kautta opettajien työ ja osaaminen tuli näkyvämmäksi koteihin (Warinowski ym. 2021).

Suurin osa opettajista toteutti etäopetusta kotoaan käsin. Pieni osa opettajista etäopetti koululta käsin, opetti vain lähiopetuksena (Goman ym. 2021, 63) tai toteutti lähi- ja etäopetusta yhdistävää hybridiopetusta. (Ahtiainen ym. 2020, 17). Yli puolet lukion ja ammattikoulun opettajista toimi sekä lähi- että etäopet-

tajana (Owalgroupp 2021, 31, 73). Yliopistoissa etätyö on vaikuttanut myös kenttätyöhän, jota on joko peruttu tai muokattu verkkoon (Wiklund, Honko, Kanto, Råman 2021).

Etäopetuksen aikana opetus ja vuorovaikutus tapahtui perinteisesti samassa fyysisessä tilassa olemisen sijaan teknologian välityksellä. Näin ollen digitaalisten välineiden merkitys korostui opetuksessa ja yhteydenpidossa (Honkonen ym. 2020, 16). On otettava huomioon, että etäopetuksen toteuttaminen digitaalisesti on ollut mahdollista vain tietoyhteiskunnille ja Suomi sijoittuu tässä kansainvälisesti korkealle (Vuorio ym. 2021, 62). Vaikka koronapandemia on koskettanut opettajia ympäri maailman, tässä tutkimuksessa on perusteltua keskittyä Suomessa tehtyihin tutkimuksiin koronakevään vaikutuksista opettajiin.

2.2 Opettajien kokemuksia koronakeväästä

Tässä luvussa kuvatut sisällöt on valittu käsiteltäväksi, koska ne ovat nousseet esiin aineiston analyysissä. Alla käsiteltävät sisällöt on rajattu Opettaja-lehdessä esiintyviin teemoihin, joilla lehti kuvaa opettajan työtä koronakeväänä. Nämä teemat ovat ohjeistukset, tieto- ja viestintäteknologia, opetuksen suunnittelu ja toteutus, opetuksen arviointi ja tuki, vuorovaikutus oppijoiden kanssa, työhyvinvointi ja kollegiaalisuus. Opettajan työtä koronakeväänä on aiemmin tutkittu laajasti ja pääosin niissä käsitellään opettajien kokemusten kautta, millaisena he kokivat työnsä koronakeväänä. Tässä luvussa kuvattu tutkimustausta pyrkii tuomaan laajempaa ymmärrystä saatujen tutkimustulosten tueksi.

2.2.1 Ohjeistukset

Etäopetukseen siirryttäessä annettiin kansallisia ohjeita etäopetuksen toteuttamiseksi, minkä lisäksi opetuksen järjestäjien tuli pohtia, kuinka etäopetukseen siirtymä toteutetaan ja miten opetus järjestetään poikkeusoloissa. Suuressa osassa kouluja annettiin yhteinen ohjeistus etäopetuksen toteuttamiselle, mutta

koulujen välillä ohjeistuksissa oli vaihtelua sisällön ja tarkkuuden osalta (Honkonen ym. 2020, 5–6, 11). Yleissivistävän koulutuksen ja ammattikoulujen opettajista yli puolet kokivat saaneensa ohjeita laitteiden ja ohjelmistojen käyttöön sekä etäoppituntien järjestämiseen. Yleissivistävässä koulutuksessa yli puolet opettajista kokivat saaneensa ohjeita myös yhteydenpidon määrään. (Goman ym. 2021, 65, 99.) Yleissivistävällä koulutuksella tarkoitetaan peruskoulua ja lukiota.

Ohjeiden suhteen koettiin haasteita, jotka liittyivät lähinnä niiden selkeyteen. Kansallisia ohjeita pidettiin epäselvinä sekä liian yleisluontoisina, jolloin ne eivät ottaneet huomioon esimerkiksi koronapandemian tilannetta eri puolilla Suomea (Goman ym. 2021, 68). Ammattikoulujen puolella tosin yleisiä linjoja pidettiin selkeinä, vaikka ohjeiden toivottiinkin olevan konkreettisempia (Goman ym. 2021, 105). Myös oppilaitosten omia ohjeita pidettiin epäselvinä. Ohjeiden epäselvyydestä johtuen opettajat joutuivat tulkitsemaan niitä, mikä johti erilaisiin tulkintapäätelmiin (Honkonen ym. 2020, 5–6).

2.2.2 Tieto- ja viestintäteknologia

Digitaalisten laitteiden ja välineiden käyttäminen korostui etäopetuksessa (Honkonen ym. 2020, 16), mutta kansainvälisesti tarkasteltuna etäopetuksessa käytettiin digitaalisten välineiden lisäksi myös perinteisiä välineitä (Vuorio ym. 2021, 62). Digitaalisten välineiden korostuminen oli opettajille uutta. Suurin osa eurooppalaisista opettajista käytti joko ensimmäistä kertaa verkko-opetusta tai heillä oli vain jonkin verran kokemusta siitä ennestään (School Education Gateway 2020). Toista astetta koskevassa tutkimuksessa saatiin selville, että tästä huolimatta yli puolet opettajista arvioi valmiutensa etäopetukseen vähintään hyväksi (Owalgroupp 2021, 23, 62). Lukio-opettajien arviot valmiudestaan olivat hieman ammattikorkeakoulujen opettajia paremmat (Owalgroupp 2021, 10–11).

Opetuksen tapahtuessa digitaalisen välineen kautta on laitteiden saatavuus tärkeää. Suurin osa opettajista käytti opetukseen työnantajalta saatua laitetta, kuten tietokonetta (Goman ym. 2021, 63; Honkonen ym. 2020, 7). Puolet opettajista

käyttivät etäopetuksessa omaa puhelintaan (Ahtiainen ym. 2020, 17; Goman ym. 2021, 63).

Teknisiltä haasteilta ei voitu välttyä etäopetuksen järjestämisen yhteydessä (Ala-Hiiri ym. 2021; Suorsa ym. 2020). Kansainvälisesti tarkasteltuna useassa maassa opettajat ovat olleet huolissaan tietokoneiden riittävästä määrästä, verkko-yhteyksistä ja oppilaiden pärjäämisestä (Vuorio ym. 2021, 21). Suurin haaste eurooppalaisten opettajien mielestä oli oppilaiden mahdollisuudet käyttää digitaalisia välineitä ja -yhteyksiä (School Education Gateway 2020).

Opettajat kokivat haasteita myös verkkoyhteyksissä (Ahtiainen ym. 2020, 17; Ala-Hiiri ym. 2021; Goman ym. 2021, 92) ja salasanoissa (Honkonen ym. 2020, 9). Myös ongelmat laitteiden kanssa nousivat esiin (Ala-Hiiri ym. 2021; Goman ym. 2021, 92). Opettajat kokivat, ettei kaikkien opiskelijoiden laitteet toimineet yhtä hyvin kuin opettajien (Ahtiainen ym. 2020, 17). Lisäksi opiskelijoiden osaamisen taso koettiin haasteena (Goman ym. 2021, 92). Toista astetta verratessa käy ilmi, että ammattikoulun puolella opettajat tunnistivat enemmän puutteita opiskelijoiden laitteissa verrattuna lukio-opettajiin. Tähän voi vaikuttaa se, että ammattikouluissa käytettävät ohjelmistot ja laitteistot ovat monimuotoisempia. (Owalgroupp 2021, 10.) Varhaiskasvatuksen puolella haasteina koettiin etäopetukseen sopivien materiaalien saatavuus ja saavutettavuus (Kangas & Niinistö 2022).

Haasteista huolimatta laitteiden ja välineiden kanssa koettiin myös onnistumisen kokemuksia. Yhteyksien toimiminen oli yksi näistä onnistumisista alun haasteiden jälkeen (Honkonen ym. 2020, 11). Jos haasteet laitteissa, yhteyksissä ja osaamisessa keskittyivät pääosin opiskelijoihin, niin näissä onnistuminen keskittyi opettajiin. Suurin osa opettajista koki omien laitteiden, yhteyksien, oppimateriaalien (Ahtiainen ym. 2020, 17) ja ohjelmistojen toimineen hyvin (Ahtiainen ym. 2020, 17; Ala-Hiiri ym. 2021). Eurooppalaiset opettajat olivat positiivisesti yllättyneitä monipuolisista työkaluista, alustoista, materiaaleista ja aineistojen saavutettavuudesta (School Education Gateway 2020).

Digitaitojen kehittyminen koronakevään takia näkyy kaikilla koulutusasteilla. Suurin osa opettajista koki digitaitojensa kehittyneen etäopetuksen aikana

(Ahtiainen ym. 2020, 17). Yleissivistävässä koulutuksessa digivälineiden käyttö tehostui (Goman ym. 2021, 66) ja erityisesti lukion puolella etäopetuksen oppiminen ja uusien menetelmien kokeileminen nousivat esiin (Oulun kaupunki 2020; Owlgroup 2021, 10, 24, 63). Myös ammattikoulujen puolella digiosaaminen ja -pedagogiikka kehittyivät (Goman ym. 2021, 102; Owlgroup 2021, 10, 24, 63).

2.2.3 Opetuksen suunnittelu ja toteutus

Vain hyvin harva opettaja koki etäopetuksen olleen helppoa (School Education Gateway 2020). Opettajien keskuudessa vallitsee kuitenkin kokemus siitä, että etäopetus sujui hyvin (Goman ym. 2021, 76; Honkonen, Tanhua-Piiroinen & Viteli 2020, 8; Kääpä & Huovinen 2020). Ammattikoulun puolella tosin on myös opettajia, jotka kokevat etäopetuksen sujuneen huonosti. (Ala-Hiiri ym. 2021.)

Kuten ohjeiden kanssa, myös etäopetuksen toteuttamisessa oli vaihtelua. Yhteydenpidon määrä ja tapa (Ahtiainen ym. 2020, 24), materiaalien jakaminen oppilaille sekä tehtävien aikataulutus vaihtelivat (Honkonen ym. 2020). Lisäksi on käynyt ilmi, että poikkeuksellisten opetusjärjestelyiden aikana lukujärjestyksestä saatettiin noudattaa vain osittain (Ahtiainen ym. 2020, 47). Tehtävät saattoivat lukujärjestyksen mukaisten tehtävien lisäksi olla viikko-, kuukausi- tai lukuvuositehtäviä ja niissä oli usein vaihtoehtoisia suoritustapoja (Kääpä & Huovinen 2020).

Opetuksen toteuttaminen vaati opettajilta joustavuutta sekä luovuutta (Kääpä & Huovinen 2020; Salmela-Aro, Upadyaya & Hietajärvi 2020). Toisaalta osa opettajista nautti uudesta joustavasta työn teosta (School Education Gateway 2020). Luovia ratkaisuja kehitettiin esimerkiksi teknisten ongelmien yhteydessä (Kääpä & Huovinen 2020). Ammattikoulujen ja ammattikorkeakoulujen opettajien mukaan opetuksessa toimivia ratkaisuja kokeiltiin opetuksen yhteydessä (Ala-Hiiri ym. 2021). Lisäksi opettajien tuli kiinnittää huomiota tehtävänäntoihin, jotta ne pystyi suorittamaan etänä (Ala-Hiiri ym. 2021). Esimer-

kiksi selkeiden kirjallisten ohjeiden tuottaminen liikunnan etäopetuksessa koettiin haastavana ilman lähiopetuksessa mahdollista mallinäyttöä (Kääpä & Huovinen 2020).

Oman opetuksen järjestäminen koettiin haastavaksi (Honkonen ym. 2020, 11) ja suunnittelutyö koettiin haastavaksi läpi koulutuskentän (Ala-Hiiro ym. 2021; Goman ym. 2021, 52, 98; Owalgroupp 2021, 43). Etäopetus vaati pedagogisten ja digitaalisten ratkaisujen uudelleen muotoilua (Ala-Hiiro ym. 2021). Myös opetussuunnitelman hyödyntäminen oli vaikeaa ja esimerkiksi liikunnassa ei voitu vastata opetussuunnitelman sosiaalisiin tavoitteisiin (Kääpä & Huovinen 2020).

Opiskelijoiden motivointi ja osallistaminen etäopetuksessa koettiin yhdeksi suurimmista haasteista (Ala-Hiiro ym. 2021; School Education Gateway 2020). Toisaalta vähiten haasteita koettiin oppilaiden läsnäolon seuraamisessa oppitunneilla (Ahtiainen ym. 2020, 19). Suurin osa ammattikoulun ja ammattikorkeakoulun opettajista oli sitä mieltä, ettei etäopetus ollut vaikuttanut opiskelijoiden läsnäoloon kursseilla (Ala-Hiiro ym. 2021). Etäopetuksen haasteena koettiin myös spontaanien ratkaisujen tekemisen mahdottomuus opetustilanteissa, mikä on yleensä mahdollista lähiopetuksessa (Niemi & Kousa 2020).

Ammattikoulujen opettajat toivat lisäksi esiin työelämätaitojen ja ammatin kannalta oleellisten käytännön taitojen opettamisen vaikeuden etäopetuksena (Goman ym. 2021, 78) niin, että oppimista voidaan arvioida ja mahdollistaa riittävä oppiminen (Kalakoski ym. 2021, 32). Ammattikoulujen ja ammattikorkeakoulujen opettajien näkemysten tutkimuksessa saatiin selville, että kokemus etäopetuksesta opetusta heikentävänä tekijänä jakaa opettajien mielipiteitä. Osa on väitteen kanssa samaa mieltä ja yhtä suuri osa väitettä vastaan (Ala-Hiiro ym. 2021).

Etäopetusjakson aikana pedagogiikan kannalta positiivisia lopputuloksia-kin löytyi, vaikka opetuksen mukauttamisessa ja toteuttamisessa koettiin haasteita. Muun muassa opetusmateriaalia syntyi paljon (Goman ym. 2021, 103). Myös innovoinnin mahdollisuus sai opettajat innostumaan etäopetuksesta (School Education Gateway 2020).

2.2.4 Oppimisen arviointi ja tuki

Kaikilla kouluasteilla arviointi ja oppimisen tuen antaminen ovat läpileikkaava teema opettajien kokemuksissa etäopetuksesta. Yleisesti ottaen opettajat olivat huolissaan oppilaiden oppimisesta, tuen tarpeista ja opinnoissa edistymisestä (Goman ym. 2021, 47; Kalakoski ym. 2021, 32; Niemi & Kousa 2020; Owalgroup 2021, 9) ja ammattikouluissa lisäksi opiskelijoiden työllistymisestä (Owalgroup 2021, 9, 12).

Osaamisen arviointi ja palautteen antaminen koettiin vaikeaksi etäopetuksen aikana kaikilla kouluasteilla (Ala-Hiiro ym. 2021; Goman ym. 2021, 52, 78, 98; Kangas & Niinistö 2022; Owalgroup 2021, 43), vaikka suurin osa opettajista kokee pystyneensä antamaan palautetta (Kääpä & Huovinen 2020) eikä arvioitavien suoritusten järjestämisessä ollut haasteita (Ahtiainen ym. 2020, 19). Toisen asteen opettajien mielestä arvioinnin haasteeksi muodostui erityisesti sen luotettavuus (Owalgroup 2021, 72). Oulun kaupungin (2020) tutkimuksen mukaan lukio-opettajat kokivat arvioinnin lisääntyneen, monipuolistuneen ja kokeiden muuttuneen soveltavimmiksi. On myös opettajia, jotka kokevat arvioinnin ja palautteenannon jopa helpottuneen etäopetuksen vuoksi (Goman ym. 2021, 98).

Haasteita oli opettajien näkemysten mukaan oppimisen seuraamisessa (Ahtiainen ym. 2020, 19; Goman ym. 2021, 91) ja oppimisen tuen antamisessa (Goman ym. 2021, 38, 88; Kääpä & Huovinen 2020). Vain alle kolmasosa opettajista koki, että pystyi seuraamaan erityishuomiota vaativien oppilaiden tilannetta ja yli puolet vain osittain. Perusopetuksessa tehostetun ja erityisen tuen toteutumisessa oli opettajien mielestä vähintään jonkin verran haasteita (Goman ym. 2021, 37) tai se toteutui heikommin verrattuna aiempaan (Ahtiainen ym. 2020, 21).

Tämän lisäksi puolet opettajista kokivat saaneensa joko vähän tai ei lainkaan tukea koulun johdolta oppimisen seuraamiseen. (Ahtiainen ym. 2020, 23.) Opettajat olivat myös huolissaan siitä, etteivät oppilaat välttämättä uskalla pyytää apua etäopetuksen aikana (Goman ym. 2021, 36).

2.2.5 Vuorovaikutus oppijoiden kanssa

Opetuksen siirtyminen verkkoon vaikutti myös opettajan ja opiskelijan väliseen vuorovaikutukseen kaikilla kouluasteilla. Etäopetus koettiin merkittävänä haasteena vuorovaikutukselle (Ala-Hiiri ym. 2021; Goman ym. 2021, 34–35, 98; Niemi & Kousa 2020; Oulun kaupunki 2020; Owalgroup 2021, 43; Suorsa ym. 2020). Opettajat olivat huolissaan myös etäopetuksen vaikutuksista yhteisöllisyyteen ja oppijoiden osallisuuden tunteeseen (Goman ym. 2021, 98; Kangas & Niinistö 2022; Owalgroup 2021).

Etäopetuksella oli vaikutusta myös opiskelijoiden tavoittamiseen ja yhteydenpito on koettu haasteelliseksi (Honkonen ym. 2020, 11). Useassa tutkimuksessa käy selvästi ilmi, että opettajilla oli haasteita tavoittaa joitakin opiskelijoita etäopetuksen aikana (Ahtiainen ym. 2020, 27; Goman ym. 2021, 47, 74; Kalakoski ym. 2021, 32; Kääpä & Huovinen 2020). Esimerkiksi lukiota ja ammattikoulua verratessa tavoittamatta jääneitä opiskelijoita oli ammattikoulussa enemmän kuin lukiossa. Lukiossa heitä oli yksittäisiä, mutta ammattikoulussa jonkin verran tai jopa huomattavasti (Owalgroup 2021, 9, 56).

Vuorovaikutuksen muutos etäopetuksen myötä ei tuonut vain ongelmia. Opettajat raportoivat esimerkiksi oppilaantuntemuksen lisääntyneen erilaisen vuorovaikutuksen vuoksi (Kääpä & Huovinen 2020).

2.2.6 Työhyvinvointi

Koronatilanteessa ammatillinen hyvinvointi nousi keskiöön. Etäopetus vaikutti heikentävästi opettajien työhyvinvointiin (Owalgroup 2021, 9, 11, 43, 87), kuten tyytyväisyyteen, työhön sitoutumiseen ja omistautumiseen, kykyyn selvittää

haasteista, sopeutumiskykyyn sekä stressinhallintaan (Warinowski ym. 2021). Opettajien työhyvinvoinnin näkökulmasta stressi (School Education Gateway 2020), uupumus, kyynisyys ja madaltunut minäpystyvyyden tunne seurasivat etäopetukseen siirtymistä (Postareff ym. 2021). Yli puolet opettajista kokivat vähintään kohtalaista stressiä etäopetuksen aikana (Ahtiainen ym. 2020, 29) ja työuupumuksesta kärsi useampi opettaja verrattuna edellisiin vuosiin, mutta osa opettajista koki myös työinnostusta etäopetuksessa (Salmela-Aro ym. 2020).

Työn kuormittavuuden koettiin lisääntyneen voimakkaasti etäopetuksen seurauksena (Ahtiainen ym. 2020; Ala-Hiiri ym. 2021; Kalakoski ym. 2021, 32; Kääpä & Huovinen 2020; Miettinen 2020). Opettajien jaksaminen ja kuormitus on ollut etäopetuksen aikana samansuuntaista kansainvälisestikin tarkasteltuna (Vuorio ym. 2021, 21). Opettajista vain kolmasosa koki palautuvansa etätöiden aiheuttamasta kuormituksesta melko hyvin tai hyvin (Ahtiainen ym. 2020, 29).

Kokemukset työn kuormittavuudesta ja työmäärästä kulkevat käsi kädessä. Opettajien kokemuksista nousee selvästi esiin työmäärän kasvu etäopetuksen seurauksena (Ahtiainen ym. 2020; Kalakoski ym. 2021, 32; Kääpä & Huovinen 2020; Oulun kaupunki 2020; Owalgroup 2021, 9, 11, 43, 87; School Education Gateway 2020; Taskinen 2021). Työmäärää koronakeväänä lisäsi suunnittelutyön lisääntyminen (Niemi & Kousa 2020), tehtävien tarkastus ja arviointityö (Kääpä & Huovinen 2020; Owalgroup 2021, 9, 11, 43, 87).

Ajankäyttö koettiin haastavana etäopetuksen aikana (Ala-Hiiri ym. 2021; Goman ym. 2021, 98; Honkonen ym. 2020, 11; Kalakoski ym. 2021, 32). Ajankäytön haasteina mainittiin työpäivien venyminen (Kalakoski ym. 2021, 32) sekä vaikeudet rajata työ- ja vapaa-aikaa toisistaan (Owalgroup 2021, 43). Opettajat joutuivat venymään, mikä aiheutti huolta työssäjaksamisesta (Owalgroup 2021, 9, 11, 43, 87). Rutiinien löytämisen koettiin lopulta helpottaneen ajanhallinnan haasteita (Kääpä & Huovinen 2020). Vaikka ajanhallinnan haasteet olivat yleisiä, oli opettajien joukossa myös niitä, jotka kokivat etäopetuksen jopa helpottaneen ajanhallintaa (Goman ym. 2021, 98).

Etätöiden tekeminen kodin tiloissa vaikutti työhyvinvointiin. Ammattikoulun ja ammattikorkeakoulun opettajien kokemuksista nousee esiin työrauhan puuttuminen (Kalakoski ym. 2021, 32) ja heikko työergonomia (Ala-Hiiri ym. 2021) kodin tiloissa työskentelyn vuoksi.

Kokemukset työhyvinvoinnin tukemisesta jakaa opettajien mielipiteitä. Yleissivistävän koulutuksen opettajista yli puolet kokevat saaneensa tukea hyvinvoinnin ja jaksamisen tueksi. Myös ammattikoulujen opettajat kokivat työnantajan tarjoamaa tukea melko hyväksi (Goman ym. 2021, 65, 99). Toista astetta tarkastellessa puolestaan selvisi, että opettajat eivät kokeneet tarjottua tukea riittäväksi (Owalgroup 2021, 11, 49).

2.2.7 Kollegiaalisuus

Poikkeukselliset opetusjärjestelyt vaikuttivat myös opettajien kokemuksiin kollegiaalisuudesta. Esimerkiksi opetuksen suunnittelutyötä tehtiin usein kollegoiden kanssa (Kääpä & Huovinen 2020). Yhteistyö koettiin tärkeäksi työhyvinvoinnin kannalta (Kalakoski ym. 2021, 32; Kääpä & Huovinen 2020) ja se auttoi oppimisen tuen toteuttamisessa (Kääpä & Huovinen 2020), kollegiaalisen tuen saamisessa ja ongelmatilanteiden ratkaisemisessa (Honkonen ym. 2020, 11).

Yhteistyö oli luovaa toimintaa. Etäopetukseen siirtyminen sai opettajat jakamaan ideoitaan verkkopalveluissa ja -yhteisöissä (Honkonen ym. 2020, 16; Kääpä & Huovinen 2020). Lisäksi opettajat kehittivät uusia ratkaisuja työskennellä vuorovaikutuksessa toistensa kanssa (Suorsa ym. 2020).

Osa opettajista koki yhteistyön muiden opettajien kanssa kasvaneen (Goman ym. 2021, 103), vaikka joukossa on myös niitä, jotka kokivat yhteistyön vähentyneen (Ahtiainen ym. 2020, 17). Etätyöskentelyllä on ollut vaikutusta myös työyhteisön sisällä tapahtuviin kohtaamisiin. Yliopisto-opettajien kokemuksista käy ilmi, että kohtaamiset kollegoiden kanssa työpäivän aikana ovat vähentyneet, mikä on vaikuttanut yhteisöllisyyden kokemukseen työyhteisössä (Wiklund ym. 2021).

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

3.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, miten Opettaja-lehti käsittelee opettajan työtä koronakeväänä. Tähän tavoitteeseen pyritään vastaamaan päätutkimuskysymyksen kautta, joka on jaettu kahteen alakysymykseen:

Miten Opettaja-lehti käsittelee opettajan työtä koronakeväänä 2020?

- 1) Miten opettajan työtä kuvaavat teemat sijoittuvat ajalliselle jatkumolle?**
- 2) Miten Opettaja-lehti käsittelee eri koulutusasteiden opettajien työtä?**

3.2 Tutkimusaineisto

Aineisto koostuu koronakeväänä (3/2020–6/2020) Opettaja-lehdessä julkaistuista teksteistä, joissa käsitellään opettajan työtä koronakeväänä. Tarkastelun kohteeksi on valittu vain fyysinen lehti, eikä verkkojulkaisuja Opettaja-lehden verkkosivuilla ole otettu mukaan aineistoon. Lehdestä ei oteta huomioon mainoksia tai muuta kaupallista sisältöä.

Aineisto kerättiin valikoimalla tekstit, joissa viitataan opettajan työhön koronakeväänä. Aineistoon otetaan mukaan kaikkia opettajaryhmiä käsittelevät kirjoitukset, koska tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita koko opettajakuntaa käsittelevästä ilmiöstä. Tutkimuksessa opettajaryhmät on jaettu koulutusasteen mukaisesti varhaiskasvatukseen, perusopetuksen, lukion, ammattikoulun, korkeakoulujen ja opistojen opettajiin. Opistoihin on yhdistetty aikuiskoulutus, taiteen ja musiikin perusopetus sekä muu vapaa sivistystyö.

Opettaja-lehdessä opettajien työtä koronakeväänä 3/2020–6/2020 on käsitelty yhteensä 65 erillisessä kirjoituksessa, jotka ovat artikkeleita, mielipidekirjoituksia, kolumneja, pakinoita, pääkirjoituksia, fyysisessä lehdessä julkaistuja Opettaja-lehden verkkoartikkelien tiivistelmiä, muista medioista (esimeriksi Twitter) lainattuja siteerauksia ja Opettaja-lehden omia mielipidemittauksia. Tekstilajit niiden lukumäärineen ja tekstinumeroineen löytyy taulukosta 1.

Taulukko 1.

Opettaja-lehdessä ilmestyneet kirjoitukset koronakeväänä 3/2020–6/2020, jotka käsittelevät opettajan työtä

	maaliskuu	huhtikuu	toukokuu	kesäkuu	Yhteensä
	tekstit 1-9	tekstit 10-30	tekstit 31-54	tekstit 55-65	
Artikkelit	4	9	11	7	31
Mielipidekirjoitukset	1	6	4		11
Kolumnit	1	3	3	1	8
Pääkirjoitukset	1	1	2	1	5
Tiivistelmät	2	1			3
Siteeraukset			2	1	3
Pakina			2		2
Mielipidemittaus		1		1	2
Yhteensä	9	21	24	11	65

Koulujen koronakevättä on tutkittu viime aikoina monesta eri näkökulmasta, mutta Opettaja-lehden konteksti on uusi lähestymistapa aiheeseen. Tutkimuksessa tutkitaan, miten juuri Opettaja-lehti käsittelee opettajan työtä koronakeväänä 2020.

Lehtitekstit aineistona sitoutuvat siihen kontekstiin, jossa ne julkaistaan. Ammattilehdet luokitellaan aikakauslehdiksi, jonka vuoksi Opettaja-lehti on journalistinen aikakauslehti. (Jokinen 2022a.) Lehdet voidaan nähdä osana yhteisöä, jossa lukijat kuuluvat tiettyyn ryhmään ja ovat näin ollen vertaisia. Opettaja-lehden lukijakunta koostuu opettajista, millä on vaikutusta lehden tekstien journalistisiin sisältövalintoihin. Lehdillä pyritään luomaan yhteisöllisyyden tunnetta ja kuvaamaan tälle yhteisölle merkityksellisiä asioita (Abrahamson & Prior-Miller 2018, 11, 13).

Lehtiä ja sitä kautta lehtitekstejä tutkiessa on lisäksi pidettävä mielessä, että niillä on kuvailevan tavoitteen rinnalla myös normatiivinen eli ohjaileva tavoite. Lehti pyrkii rakentamaan ilmiöstä tietynlaista kuvaa, joka palvelee haluttua päämäärää (Abrahamson & Prior-Miller 2018, 10, 13). Opettaja-lehti ei siis vain pyri

kuvailemaan ilmiötä, vaan sillä on opettajien ammattiliiton edunvalvontalehtenä journalistinen tavoite ohjata käsityksiä valittujen ilmiöiden ja näkökulmien kautta. Lehtitekstit ovat siis kontekstisidonnaisia ja tässä tutkimuksessa konteksti on Opettaja-lehti ja yhteiskunnallinen koronapandemia, joka vaikuttaa lehden lukijakuntaan merkittävästi. Näin ollen tutkimusaineiston ei nähdä olevan koko totuus valitusta ilmiöstä, vaan pieni osa todellisuutta kuvattuna tietyssä kontekstissa (Jokinen 2022b), mikä sopii yhteen seuraavaksi kuvattaviin tutkimuksen filosofisiin lähtökohtiin.

3.3 Laadullinen tutkimusote ja filosofiset lähtökohdat

Laadullinen tutkimusote on valittu tutkimuksen luonteen mukaan, jonka tarkoituksena on löytää valitusta kontekstista merkityksiä ja lisätä ymmärrystä opettajien työstä koronakeväänä Opettaja-lehden kirjoitusten perusteella. Laadullinen tutkimus luo ymmärrystä, tulkitsee merkityksiä (Kyngäs 2020a, 9) ja pyrkii kuvailemaan (Newton Suter 2014, 8-9). Lisäksi laadulliselle tutkimukselle on ominaista muun muassa tekstien, kuten valmiiden dokumenttien, käyttäminen aineistona (Kyngäs 2020a, 9; Newton Suter 2014, 11; Patton 2002, 5). Näin ollen lehtiteksteistä koostuva aineisto tukee valintaa käyttää laadullista tutkimusotetta tässä tutkimuksessa.

Laadullisessa tutkimuksessa tutkimusta ohjaavia kysymyksiä ovat miten-, mikä- ja mitä-kysymykset (Altheide & Shneider 2017, 3; Newton Suter 2014, 6). Kysymyksen muotoilu ohjaa kohti monimutkaisten prosessien tutkimista ja löytämistä (Newton Suter 2014, 6). Tarkoituksena ei siis ole löytää esimerkiksi esiintymismääriä (Newton Suter 2014, 14), vaan laadullisia määreitä (Kyngäs 2020a, 9). Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten Opettaja-lehti käsittelee opettajan työtä koronakeväänä 2020. Näin päästään kuvaamaan selittävästi ilmiötä aineiston perusteella.

Tässä tutkimuksessa filosofisena lähtökohtana on maltillisen realistinen konstruktivismi. Konstruktivismin oletuksena on, että todellisuutta ei ole, vaan

jokainen yksilö rakentaa oman todellisuutensa (Newton Suter 2014, 4–5). Realistiseen todellisuuskäsitykseen, eli uskomukseen siitä, että ulkopuolinen todellisuus on olemassa, voidaan kuitenkin sitoutua yhdessä konstruktivismin kanssa, jolloin ulkopuolisen todellisuuden voidaan ajatella olevan, mutta siihen yhdistyy näkemys, että tästä todellisuudesta yksilö rakentaa omat kokemuksensa ja sen mitä hän itse pitää tietona (Heikkinen, Huttunen, Niglas & Tynjälä 2005, 343–344; Patton 2002, 96). Kokemuksen muodostamiseksi ulkopuolinen todellisuus otetaan henkilökohtaisen kokemisen piiriin (Kukkola 2018).

Tässä tutkimuksessa yhteiskunnallisen tilanteen, jossa poikkeuksellinen arki kouluissa koronapandemian rajoitustoimenpiteiden vuoksi on tullut todelliseksi, katsotaan olevan ulkopuolinen todellisuus. Jokainen yksilö on tästä todellisuudesta rakentanut itselleen käsityksen, kokemukset ja suhtautumisen eli henkilökohtaisen tiedon todellisuudesta. Mediateksteihin vaikuttaa niiden kirjoittaja, julkaisija ja lukija (Jokinen 2022a). Näin ollen myös toimittaja tekstin kirjoittajana tulkitsee todellisuutta ja yksilöiden kokemuksia suodattaen tästä todellisuudesta oman tulkintansa mediatekstiksi.

Tämä tutkimus keskittyy tarkastelemaan laajasti merkityksiä, joita Opettaja-lehti antaa opettajan työlle koronakeväänä. Konstruktivistisen näkemyksen mukaan yksilö etsii ja luo tulkintoja todellisuudesta (Heikkinen ym. 2005, 341–342). Näin tekevät yksilöt, jotka lehtiteksteissä esiintyvät, tekstien kirjoittajat ja tutkija näiden tekstien tulkitsijana. Opettaja-lehti edunvalvonnan nimissä pyrkii myös muokkaamaan yksilöiden käsitystä todellisuudesta ja tietämisestä. Todellisuuden nähdään rakentuvan yksilöille, myös tutkijalle, sosiaalisesti ja psykologisesti eri tavoin riippuen ajasta, paikasta, kielestä, kulttuurista, sosiaalisesta asemasta ja aiemmista kokemuksista. (Heikkinen ym. 2005, 341–342.; Patton 2002.)

Tutkijan rooli tässä tutkimuksessa ei siis ole ulkopuolinen, vaan tutkija tekee tulkintaa omilla kyvyillään ja tiedoillaan, jolloin tapa tulkita ohjaa tutkimusprosessia jo aihevalinnasta asti läpi analyysin. Tutkijan taidot analysoida aineistoa ovat keskeisessä roolissa laadullisessa tutkimuksessa (Newton Suter 2014, 5). Näin ollen tutkijan on tunnistettava omat taipumuksensa valikoivuuteen (LeCompte 2000, 146).

3.4 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi

Tutkimusta ohjaa laadullisen otteen lisäksi aineistolähtöinen sisällönanalyysi. Aineistolähtöisyys tarkoittaa sitä, että teemat nousevat aineiston perusteella (Patton 2002, 56) sen sijaan, että pyrittäisiin osoittamaan teorialähtöinen hypoteesi toteen aineiston avulla (Newton Suter 2014, 7–8). Aineistolähtöisessä analyysissä lähtökohdat aineistokeruulle ovat usein avoimet ja seuraavat löyhästi jotakin teemaa (Kyngäs 2020b, 14). Tässä tutkimuksessa aluksi tutkimuskysymyksiä on vain yksi pääkysymys, jonka tarkoitus oli ohjata aineistonkeruuta. Aineiston analyysin edetessä päätutkimuskysymystä tarkennettiin kahdella alatutkimuskysymyksellä. Liian tarkka kysymys tutkimuksen alussa olisi voinut häiritä aineistosta nousevien teemojen löytämistä. Lehden kaikista teksteistä valikoitiin koronakevään opettajan työhön liittyvät tekstit, jotka luokiteltiin aineistolähtöisesti sitoutumatta valmiisiin määritelmiin tai teorioihin. Tutkijan tulkinnan kautta analysoitiin tekstien kautta määritelmiä ja merkityksiä valitusta aiheesta.

Laadullinen sisällönanalyysi kiinnittyy voimakkaasti tulkintaan ja tässä tutkimuksessa keskeisessä roolissa tulkinnan viitekehyksessä on hermeneuttinen tutkimusote. Hermeneutiikka tulee kreikan sanasta *hermeneuin*, joka kääntyy suomeksi ymmärtää ja tulkita (Patton 2002, 114). Hermeneutiikalla on vahvat perinteet tekstien tulkinnassa. Hermeneutiikassa keskeistä onkin tutkijan taito tulkita, mikä korostaa tutkijan roolia (Tökkäri 2018). Tulkinnallisuus nähdään kontekstuaalisena myös historiallisesti tarkoittaen sitä, että aiemmilla kokemuksilla on vaikutusta uusien kokemusten syntymisessä (Kukkola 2018), eikä näin ollen tutkimuksen tarkoituksena ole paljastaa absoluuttista totuutta. Sen sijaan tunnustetaan kokemusten kontekstuaalisuus ja ainutkertaisuus. (Backman 2018; Patton 2002, 114.) Hermeneuttinen tutkija rakentaa todellisuuden kuvaa aineiston perusteella, eikä tulkintaa voi tehdä ilman kontekstia (Patton 2002, 115).

Tutkimus tulee etenemään hermeneuttisen kehän mukaisesti niin, että se ei ole suoraviivainen aiheenvalinnasta tuloksiin analyysin kautta, vaan siinä palataan takaisin aiheen tarkentumiseen analyysin edetessä ja toisaalta ohjataan kirjallisuuden tarkastelua samanaikaisesti analyysistä nousseiden aiheiden suuntaan. Aineistolähtöinen analyysi sopii hermeneuttisen ajattelun yhteyteen. Näin

ollen tutkimuksen teoriapohja rakentuu samanaikaisesti aineiston analyysin yhteydessä sieltä nousseiden teemojen teoreettisen tarkastelun suuntaan.

3.5 Analyysin toteuttaminen

Sisällönanalyysissä ei ole tarkkaa analyysikaavaa (Elo & Kyngäs 2008; Kyngäs 2020b, 14; Patton 2002, 432), mutta oleellinen sisällönanalyysiä ohjaava tekijä on luokittelu, jonka kautta analyysistä saadaan muodostettua tutkimustulokset.

Tässä tutkimuksessa laadullinen sisällönanalyysi lähtee liikkeelle aineiston keruun suuntaamisesta päätutkimuskysymyksellä. Tämä tutkimuskysymys on, miten Opettaja-lehti käsittelee opettajan työtä koronakeväänä 2020?

Tutkimuskysymyksen avulla lehtitekstejä alettiin käydä läpi. Lehdet käytiin läpi vuorotellen ja niistä tallennettiin kaikki tekstit, jotka käsittelivät joko kokonaan opettajien työtä koronakeväänä tai joissa se muuten mainittiin. Lehtitekstit tallennettiin tietokoneelle tiedostoon ja jokaisen tekstin yhteyteen kirjattiin tunnistetiedoiksi lehden julkaisunumero, sivunumero ja tunnistekoodinumero. Lehden numeron avulla tekstit voitiin luokitella kuukausin mukaan.

Kun lehdet oli käyty läpi ja oleellinen aineisto saatu tallennettua, oli vuorossa teksteihin syvällisemmin perehtyminen. Aineistoa luettiin useaan kertaan ja muutama tutkimuksen kannalta epäoleellinen teksti poistettiin aineistosta. Tällaisia epäolennaisuuksia oli sisältö, joka ei kuvannut opettajan työtä koronakeväänä tai joka kuvasi esimerkiksi vanhemman tai opiskelijan näkökulmaa. Aineistoa lukiessa niiden yhteyteen kirjattiin sisällön tiivistelmiä, joiden avulla voitiin luoda koodeja seuraavassa vaiheessa.

Koodit kirjattiin ylös Excel-taulukkoon, jossa eriteltiin maaliskuu-, huhtikuu- ja kesäkuun aineistot toisistaan. Niiden yhteyteen kirjattiin sekä opettajaryhmä, joka tekstissä oli äänessä, että tekstilaji. Opettajaryhmät jaettiin koulutusasteen mukaisesti varhaiskasvatukseen, perusopetuksen, lukion, ammattikoulun, korkeakoulujen ja opistojen opettajiin. Opistoihin on yhdistetty aikuiskoulutus, taiteen ja musiikin perusopetus sekä muu vapaa sivistystyö. Tekstilajeja olivat

artikkelit, mielipidekirjoitukset, kolumnit, pakinat, pääkirjoitukset, Opettaja-lehden verkkosivuilla julkaistujen verkkoartikkelien tiivistelmät, muista medioista (esimeriksi Twitter) lainatut siteeraukset ja Opettaja-lehden omat mielipidemittaukset.

Excel-aineistoa koodeineen luettiin läpi vielä kertaalleen, jotta tehdyt tiivistelmät pitävät sisällön muuttumattomana ja niistä luodut koodit sopivat yhteen ja ovat riittävän kuvaavia.

Tehdyt valinnat opettajaryhmien ja kuukausien erottelulla vaikuttivat tutkimuksen edistämiseen. Vasta tässä vaiheessa päätutkimuskysymykseen lisättiin alatutkimuskysymykset, joilla päätutkimuskysymykseen pyritään vastaamaan. Nämä alatutkimuskysymykset ovat: Miten opettajan työtä kuvaavat teemat sijoittuvat ajalliselle jatkumolle ja Miten Opettaja-lehti käsittelee eri koulutusasteiden opettajien työtä. Tutkimus suuntautui tästä eteenpäin käsittelemään Opettaja-lehden kontekstissa ensinnäkin sitä, miten koronakeväänä opettajan työtä kuvaavat teemat sijoittuvat ajalliselle jatkumolle, mutta myös erittelemään, miten Opettaja-lehti käsittelee eri koulutusasteiden opettajien työtä koronakeväänä.

Seuraava vaihe oli lähteä muodostamaan koodien kautta isompia kokonaisuuksia, teemoja. Toisiinsa sopivia koodeja niputettiin yhteen kuukausi kerrallaan. Mukana pidettiin myös opettajaryhmät erillisinä, jotta voidaan analysoida, miten eri koulutusasteiden opettajien työtä käsitellään Opettaja-lehdessä.

Koodien kautta muodostettiin teemat, jotka kuvaavat koronakevään opettajan työtä Opettaja-lehdessä kirjoitusten perusteella. Teemat ovat tieto- ja viestintäteknologia, opetuksen toteutus ja suunnittelu, oppimisen arviointi ja tuki, vuorovaikutus oppijoiden kanssa, työhyvinvointi ja kollegiaalisuus. Teemojen sisällön koodeja tarkasteltiin seuraavaksi kuukausittain yleistettävyyden mukaan. Jos tietty koodi esiintyi vähintään kolmea opettajaryhmää koskevissa kirjoituksissa yhden kuukauden aikana, niin silloin koodin katsottiin olevan teeman yleinen sisällöllinen osa-alue. Näitä teemoja ja niiden sisällöllisiä osa-alueita sekä niiden sijoittumista ajalliselle jatkumolle käsitellään luvussa 3.

Seuraava vaihe oli nostaa esiin eri opettajaryhmiä koskevia erityishuomioita teemojen kautta. Ajallinen jatkumo kuvasi kaikkia opettajia koskevia teemoja, mutta nyt pyrittiin vertailemaan opettajaryhmiä. Tämä tavoite saavutettiin poimimalla sellaisia asioita lehtien kirjoituksista, joita Opettaja-lehti oli nostanut esiin erityisesti tietyssä opettajaryhmässä.

Analyysin loppupuolella perehdyttiin teoriaan ja aiempiin tutkimuksiin. Kun aineistolähtöiset teemat oli löydetty sisällönanalyysin kautta, alettiin etsiä näistä teemoista aiempia tutkimuksia, joiden kautta muodostettiin viitekehys tälle tutkimukselle.

3.6 Eettiset ratkaisut

Opettaja-lehti on julkisesti saatavilla verkosta, joten aineiston keruuseen ja käsittelyyn ei tarvinnut erillistä lupaa. Aineisto pyrittiin koodaamaan ja luokittelemaan mahdollisimman järjestelmällisesti hyvien tutkimuskäytänteiden mukaisesti. Aineistoa ja tuloksia on peilattu toistuvasti toisiinsa, jotta tutkimuksen luotettavuus pysyy yllä. Tutkijan rooli tulkitsijana korostuu analyysissä, mutta analyysiprosessi on pyritty pitämään systemaattisena, jolloin tutkijan subjektiivisuus on voitu minimoida.

4 KORONAKEVÄT OPETTAJA-LEHDESSÄ

Opettaja-lehdestä löytyi teemoja, joiden kautta opettajan työtä koronakeväänä käsiteltiin. Kaikille opettajille yhteisiä teemoja ja teemojen sisällöllisiä osa-alueita voitiin määrittää ja niitä kuvataan ensimmäisessä alaluvussa. Näiden teemojen ja sisällöllisten osa-alueiden esiintyminen lehdessä vaihtelee koronakevään aikana ja tätä ajallista jatkumoa kuvataan toisessa alaluvussa. Kaikkia opettajaryhmiä käsittelevien teemojen lisäksi voitiin määrittää Opettaja-lehden kuvaamia eri opettajaryhmien ominaispiirteitä koronakeväänä. Näitä ominaispiirteitä on eritelty kolmannessa alaluvussa.

4.1 Opettajan työtä koronakeväänä kuvaavat teemat

Opettaja-lehden kirjoituksista löytyy kaikkia opettajaryhmiä koskevia teemoja liittyen koronakevääseen. Näitä teemoja on kuusi ja ne ovat tieto- ja viestintäteknologia, opetuksen suunnittelu ja toteutus, oppimisen arviointi ja tuki, vuorovaikutus oppijoiden kanssa, työhyvinvointi ja kollegiaalisuus. Nämä teemat on esitelty taulukossa 2. Taulukosta näkee, mitä teemoja opettajalehti käsittelee kirjoituksissaan koronakeväänä liittyen opettajan työhön. Teemojen sisällä korostuvat tietyt sisällölliset osa-alueet, jotka on kuvattu taulukon toiseen sarakkeeseen. Osa-alueisiin on otettu mukaan tässä vaiheessa vain ne, jotka voidaan yleistää koskemaan kaikkia opettajia. Muita osa-alueita, joita Opettaja-lehti korostaa vain joissakin opettajaryhmissä, käsitellään myöhemmin luvussa 4.3 Opettajaryhmien tunnuspiirteiden erittely.

Taulukko 2.

Opettaja-lehden kuvaamat teemat ja niiden sisällölliset osa-alueet opettajan työssä koronakeväänä.

Teema	Osa-alue
Tieto- ja viestintäteknologia	Opettajien TVT-osaaminen Verkkoyhteydet
Opetuksen suunnittelu ja toteutus	Luovuus ja soveltaminen Uuden oppiminen Kokemukset hyvin sujumisesta Tilanteiden äkilliset muutokset
Oppimisen arviointi ja tuki	Huoli oppimisesta Huoli hyvinvoinnista Osaamisen ja tuen tarpeiden seuraaminen
Vuorovaikutus oppijoiden kanssa	Yhteydenpidon ja kohtaamisten merkitys Yhteydenpidon haasteet
Työhyvinvointi	Työmäärän kasvu Työssäjaksamisen heikentyminen Työhyvinvointia tukevat tekijät Huoli terveydestä
Kollegiaalisuus	Yhteisöllisyys Yhteistyö

Tieto- ja viestintäteknologia -teemassa kaikkia opettajia koskettavia osa-alueita Opettaja-lehden kirjoituksissa on opettajien osaamisen käsittely ja verkkoyhteydet. Opetuksen suunnittelu ja toteutus -teemassa kirjoitukset käsittelevät luovuutta ja soveltamista, uuden oppimista, kokemuksia hyvin sujumisesta ja äkillisiä muutoksia. Oppimisen arviointi ja tuki -teeman osa-alueista Opettaja-leh-

dessä korostetaan huolia oppimisesta, hyvinvoinnista ja osaamisen ja tuen tarpeiden seuraamista. Vuorovaikutus oppijoiden kanssa -teema on myös korostettuna kaikissa opettajaryhmissä koronakeväänä ja siinä on esillä yhteydenpidon ja kohtaamisten merkitys ja yhteydenpidon haasteet. Työhyvinvointi -teeman osa-alueita Opettaja-lehti kuvaa työmäärän kasvuna, työssäjaksamisen heikentymisenä, työhyvinvointia tukevana tekijöinä ja terveyshuolina. Viimeinen teema on kollegiaalisuus ja sen osa-alueista Opettaja-lehti käsittelee yhteisöllisyyttä ja yhteistyötä.

4.2 Opettajien koronakevään ajallinen tarkastelu

Edellisessä alaluvussa kuvattiin opettajan työn teemat ja teemojen sisällä olevat osa-alueet, joita Opettaja-lehti nostaa yleisesti esiin opettajan työstä koronakeväänä. Seuraavaksi pyritään sijoittamaan nämä teemat ja niiden osa-alueet ajalliselle jatkumolle. Tarkoituksena on kuvata teemojen sisällöllisten osa-alueiden vaihtelua ja painottumista koronakevään eri kuukausina. Jokaisen teeman yhteyteen on kirjattu lainauksia Opettaja-lehdestä ja niiden yhteydessä sulkujen sisällä on tekstilaji ja tunnustekoodinumero.

Läpi koronakevään toistuvat sisällöt Opettaja-lehden kirjoituksissa opettajan työtä kuvaavien teemojen sisällä ovat luovuus ja soveltaminen, työmäärän kasvu ja työssäjaksaminen. Myös ammatillinen yhteistyö sekä osaamisen ja tuen tarpeiden seuraaminen ovat lähes koko kevään esillä.

Maalis-huhtikuussa korostuivat opettajien tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen sekä verkkoyhteydet. Huhtikuussa korostuvat uuden oppiminen, muuttuvat tilanteet, kokemukset etäopetuksen sujumisesta, työhyvinvointia tukevat tekijät sekä huolet oppimisesta ja hyvinvoinnista. Huhti-toukokuussa esillä ovat yhteydenpidon merkitys ja haasteet. Toukokuussa lähiopetukseen paluu ja huolet terveydestä korostuvat.

4.2.1 Tieto- ja viestintäteknologia

Tieto- ja viestintäteknologia oli korostuneesti esillä Opettaja-lehdessä koronakeväänä maaliskuussa (kts. kuvio 1). Molempina kuukausina lehden kirjoituksissa käsitellään opettajien osaamista. Huhtikuussa kirjoituksissa käsitellään myös verkkoyhteyksiä.

Kuvio 1.

Tieto- ja viestintäteknologia -teeman sisällöllisten osa-alueiden ajallinen esiintyminen Opettaja-lehdessä.

	maaliskuu	huhtikuu	toukokuu	kesäkuu
Osaaminen	■			
Verkkoyhteydet		■		

Maaliskuussa Opettaja-lehdessä tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen osalta kirjoitusten painopiste on opettajien koetukselle joutuneessa osaamisessa.

Opettajan tietotekniset ja digipedagogiset taidot joutuivat ennennäkemättömälle koetukselle, kun lähiopetusta ajettiin alas ja etäyhteyksiä ylös ilman varoaikaa. (Artikkeli, 6)

Huhtikuussa puolestaan osaamisesta puhutaan eri tavoin. Tällöin nostetaan esiin, että etäopetukseen käytettävä teknologia on opettajille pääosin uutta, mutta opettajilla kerrotaan olevan riittävä TVT-osaaminen etäopetuksen toteuttamiseksi.

Poikkeusjärjestelyihin ja etäopetukseen käytettävät ohjelmat ja laitteet ovat (opettajille) uusia. (Artikkeli, 24)

Videotapaamisen käyttö on pitänyt opetella vasta nyt. (Artikkeli, 13)

Valtaosa kaikkien koulutusasteiden opettajista arvioi myös, että heidän pedagoginen ja digitaalinen osaamisensa riittää etäopetukseen hyvin tai kohtalaisesti. (Artikkeli, 24)

Osaamisen kuvausten lisäksi Opettaja-lehti kuvaa tieto- ja viestintäteknologiasta verkkoyhteyksiä. Lehti tuo esiin niiden toimivuutta, kapasiteettia ja voimakkuutta.

Hieman jännittää, miten etäyhteys toimii. (Artikkeli, 13)

Erityisesti tietoliikenneyhteyksien riittävästä kapasiteetista ja toimintavarmuudesta on huolehdittava. (Mielipidekirjoitus, 19)

Perheiden kotikoneissa ja yhteyksissä on myös paljon eroja, ja se täytyy ottaa huomioon, kun valitsee sovelluksia. (Artikkeli, 13)

4.2.2 Opetuksen suunnittelu ja toteutus

Opetuksen suunnittelu ja toteutus -teema on esillä usean eri osa-alueen kautta Opettaja-lehdessä. Näkyvimmin läpi koronakevään lehti kirjoittaa opettajien luovuuden käytöstä ja soveltamisesta, mutta niiden lisäksi huhtikuussa lehdessä on mainintoja tilanteiden äkillisistä muutoksista, uuden oppimisesta ja hyvin sujumisen kokemuksista (kts. kuvio 2).

Kuvio 2.

Opetuksen suunnittelu ja toteutus -teeman sisällöllisten osa-alueiden ajallinen esiintyminen Opettaja-lehdessä.

	maaliskuu	huhtikuu	toukokuu	kesäkuu
Luovuus ja soveltaminen	■			
Tilanteiden äkilliset muutokset		■		
Uuden oppiminen		■		
Kokemukset hyvin sujumisesta		■		

Opetuksen toteutuksen ja suunnittelun osalta Opettaja-lehdessä on korostuneena luovuuden käyttö ja innovatiiviset ratkaisut. Luovuus osana opettajan työtä koronakeväänä on nostettu esiin lehden kirjoituksissa läpi kevään.

Opettajalle etäopetus on ollut luovuutta vaativa kokemus. (Artikkeli, 13)

Kun lähiopetus jäi pois, täytyi ajatella ohjeiden antaminen ja opetuksen tekeminen aivan uudella tavalla. (Artikkeli, 64)

Vaikka arkea ei enää voi rakentaa entisillä tavoilla, uusia tapoja opetuksen toteuttamiseksi etsitään kaiken aikaa... (Artikkeli 8)

Keittiön liitutaulusta tuli opetusseinä. (Artikkeli, 6)

Tehostetusta käsien pesusta tehty hauskaa. Pöpöt saavat kyytiä käsienpesulaulun tahdissa. (Artikkeli, 13)

Pedagoginen soveltaminen poikkeusajan opetuksen toteuttamiseksi on myös esillä Opettaja-lehden kirjoituksissa läpi koronakevään. Lehdessä kirjoitetaan muun muassa kuinka opettajat kehittivät materiaalia ja muokkasivat pedagogiikkaansa etäopetukseen sopivaksi.

Askartelen, etsin, tehtävät ideoin (Mielipidekirjoitus, 20)

...muokkaa opetustaan poikkeusoloihin. (Kolumni, 15)

Poikkeusoloissa opetus oli järjestettävä uuteen muotoon. Ohjaukseyntejä olemme karsineet. (Artikkeli, 44)

Kaikilla kouluasteilla opettajat valmistavat etäopetusta varten paljon materiaalia. (Artikkeli, 6)

Huhtikuussa puolestaan esiin nousee koronapandemian vuoksi äkilliset tilanteiden muutokset sekä huomataan etäopetuksen vaatineen opettajilta uuden oppimista. Huhtikuussa Opettaja-lehden kirjoituksissa korostetaan myös hyvää selviytymistä etäopetuksesta.

...tilanteita, joissa seuraavana päivänä kaikki onkin toisin. (Artikkeli, 26)

...olemme kaikki uudessa tilanteessa. (Artikkeli, 13)

Opetus on sujunut poikkeusoloissa yllättävän hyvin... (Artikkeli, 24)

Toukokuussa oleellinen muutos opetuksen suunnitteluun ja toteutukseen on lähiopetukseen palaaminen, joka näkyi voimakkaasti Opettaja-lehden kirjoituksissa. Lähiopetukseen liittyviä kirjoituksia käsitellään kuitenkin vasta luvussa 4.2, koska lähiopetukseen paluu koskee lähinnä vain peruskoulun opettajia eikä näin ollen ole yleistettävissä kaikkia opettajaryhmiä koskevaksi sisällöksi.

4.2.3 Oppimisen arviointi ja tuki

Oppimisen arviointi ja tuki ei ole Opettaja-lehdessä esillä vielä koronakevään aluksi. Oppimisen arvioinnista ja tuesta Opettaja-lehti kirjoittaa huhtikuusta eteenpäin. Kirjoituksissa painottuu osaamisen ja tuen tarpeen seuraamisen tärkeys ja haasteet sekä huolet oppimisesta ja oppijoiden hyvinvoinnista (kts. kuvio 3).

Kuvio 3.

Oppimisen arviointi ja tuki -teeman sisällöllisten osa-alueiden ajallinen esiintyminen Opettaja-lehdessä.

	maaliskuu	huhtikuu	toukokuu	kesäkuu
Huoli oppimisesta ja hyvinvoinnista				
Osaamisen ja tuentarpeen seuraaminen				

Huhtikuusta alkaen koronakevään loppuun asti arvioinnin, osaamisen seuraamisen ja oppimisen tuen haasteet ovat esillä kirjoituksissa. Lehti kirjoittaa siitä, että etäopetuksessa tukea on vaikeaa antaa eikä ongelmia välttämättä voida havaita.

Koska opettaja ei normaaliin tapaan nyt pysty kiertelemään luokassa, on hankala saada selville, ovatko kielioppiasiat menneet kaikille perille. (Artikkeli, 23)

...”sataprosenttisen” ohjauksen ja tuen turvaaminen oppilaille on etänä mahdotonta. (Artikkeli, 13)

Etäopiskelussa ongelmia ei kuitenkaan samalla tavalla voi havaita. (Artikkeli, 63)

Huhtikuussa kirjoituksissa käsitellään opettajien huolta oppijoiden oppimisesta ja hyvinvoinnista. Lehti tuo esiin muun muassa huolet etäopetuksen negatiivista vaikutuksista oppimiseen ja kouluympäristön tuoman turvan puuttumisen.

Opettajat ovat huolissaan poikkeustilan negatiivisista vaikutuksista oppimiseen. (Artikkeli, 24)

Osalle koti ei tuo sitä tukea eikä turvaa, minkä lähiopiskelu ja koulutoverit ovat antaneet. (Artikkeli, 13)

4.2.4 Vuorovaikutus oppijoiden kanssa

Opettaja-lehti käsittelee kirjoituksissaan vuorovaikutusta oppijoiden kanssa. Teema nousee esiin keskivaiheilla koronakevättä ja se pitää sisällään mainintoja yhteydenpidon ja kohtaamisten merkityksestä sekä vuorovaikutuksen haasteista. (kts. kuvio 4)

Kuvio 4.

Vuorovaikutus oppijoiden kanssa -teeman sisällöllisten osa-alueiden ajallinen esiintyminen Opettaja-lehdessä.

	maaliskuu	huhtikuu	toukokuu	kesäkuu
Yhteydenpidon ja kohtaamisten merkitys				
Vuorovaikutuksen haasteet				

Vuorovaikutus oppijoiden kanssa nousee esiin koronakevään huhti-toukokuussa, jolloin ymmärretään yhteydenpidon ja kohtaamisten tärkeys sekä huo-

mataan vuorovaikutuksen haasteita etäopetuksessa. Opettaja-lehti kuvaa haasteiksi keskustelun vähenemisen ja opettajan yksinpuhelun lisääntymisen sekä joidenkin oppilaiden tavoittamisen vaikeudet.

Jos emme olisi pitäneet heihin ollenkaan yhteyttä, olisimme nyt joutuneet tutustumaan toisiimme uudelleen. (Artikkeli, 45)

Huutelen hyvää huomenta, yritän vaihtaa kuulumisia. Kukaan ei oikein ole juttututulla... Yksinpuhelua päivän aiheesta. (Pakina, 54)

(opettajilla) on ainakin yksittäisiä oppijoita, joita he eivät tavoita säännöllisesti. (Artikkeli, 24)

4.2.5 Työhyvinvointi

Työhyvinvointi on keskeinen teema Opettaja-lehdessä koronakeväänä. Opettajan työmäärän kuvataan kasvaneen ja työssäjaksamisen heikentyneen. Näiden pääsisältöjen lisäksi lehti kirjoittaa myös tavoista, joilla opettajat ovat tukeneet työhyvinvointiaan. Myös terveyshuolet on nostettu lehdessä tärkeäksi sisällöksi työhyvinvoinnin teemassa. (kts. kuvio 5)

Kuvio 5.

Työhyvinvointi -teeman sisällöllisten osa-alueiden ajallinen esiintyminen Opettaja-lehdessä.

	maaliskuu	huhtikuu	toukokuu	kesäkuu
Työmäärän kasvu	■			
Työssäjaksamisen heikentyminen	■			
Työhyvinvointia tukevat tekijät		■		
Terveyshuolet			■	

Työhyvinvointi on läpi koronakevään voimakkaasti esillä Opettaja-lehdessä. Työmäärän kasvua kuvataan Opettaja-lehdessä runsaasti. Opettaja-lehdessä luodaan kuvaa siitä, että opettajilla kuluu aikaa suunnitteluun enemmän kuin ennen ja työaika on venynyt.

Ohjaamiseen ja tuntien suunnitteluun paloi ensimmäisinä päivinä paljon aikaa. (Artikkeli, 6)

Tuntien valmisteluun kuluu paljon enemmän aikaa kun tavallisesti. (Artikkeli, 13)

Kollegojen ja esimiesten kanssa on painettu pitkää päivää. (Artikkeli, 26)

Tänä keväänä on pitänyt ratkaista jatkuvasti monia isoja ja pieniä kysymyksiä, ja harvoin olen pystynyt lopettamaan työpäivää ennen iltakuutta. (Artikkeli, 46)

Toivon todella sen huomioimista, että nyt on tehty aika paljon ylimääräistä. (Artikkeli, 58)

Koronakevät teetti paljon töitä, ja työn ja vapaa-ajan raja tahtoi hämärtyä. (Artikkeli, 64)

Toinen yhtä merkittävä asia läpi koronakevään kirjoitusten on Opettaja-lehden korostama työssäjaksamisen heikentyminen. Opettaja-lehti kuvaa opettajia stressaantuneiksi, uupuneiksi ja kuormittuneiksi.

Etäopetus koettelee opettajaa... (Artikkeli, 6)

Olen ihan uuvuksissa. (Artikkeli, 13)

Oman kuormittumisensa (opettaja) havaitsi välillä kireytenä ja väsymyksenä. (Artikkeli, 59)

Koronakevät on ollut opettajille valtava voimanponnistus. (Artikkeli, 59)

Stressitasot jatkavat nousuaan. (Artikkeli, 13)

Huhtikuussa työmäärän kasvun ja työssäjaksamisen heikentymisen vastapainoksi nousevat esiin työhyvinvointia tukevat tekijät. Työssäjaksamista tuki kirjoitusten mukaan liikunta, pienistä iloista nauttiminen, rutiinit ja tietoinen kärsivällisyys.

Välillä hän ehtii päiväkävelyille, mikä on helpottanut jaksamista. (Artikkeli, 13)

Nyt pitää nauttia arjen pienistä ilonpilkahduksista... (Artikkeli, 13)

Viikko-ohjelma... piristää omaakin mieltä. (Artikkeli, 13)

Ettei pidä hermostua sellaisesta mihin ei voi vaikuttaa... ettemme liiaksi jumita asioissa, joille emme mitään voi. (Kolumni, 18)

Toukokuussa korostuvat puolestaan terveyshuolet, jotka liittyvät koronavirukseen. Huolet kohdistuvat lehden kirjoitusten mukaan niin omaan itseen, oppilaisiin kuin läheisiinkin. Erityisesti lähiopetukseen paluu aiheutti terveyshuolia.

Tiedetään, että koronan itämisaika voi olla useitakin päiviä, jolloin tartunnan saaneella aikuisellakaan ei välttämättä ole vielä oireita. Hän saattaa tartuttaa tietämättään. (Mielipidekirjoitus, 50)

Miten lähiopetus onnistutaan järjestämään niin, että toiveet hygieni- ja suojaustoimista täyttyvät. (Artikkeli, 32)

Luin lehdestä, että koulut on ehdottomasti avattava kahdeksi viikoksi toukokuussa. Eikö kyseessä olekaan tartuntatauti, jonka estämiseksi pyritään suojelemaan riskiryhmiä ja vanhuksia? (Mielipidekirjoitus, 36)

4.2.6 Kollegiaalisuus

Kollegiaalisuus näkyi teemana Opettaja-lehdessä koronakeväänä. Sen sisällöllisenä osa-alueena kirjoituksista on nähtävissä yhteisöllisyys ja yhteistyö lähes koko koronakevään ajan. (kts. kuvio 6)

Kuvio 6.

Kollegiaalisuus -teeman sisällöllisten osa-alueiden ajallinen esiintyminen Opettaja-lehdessä.

	maaliskuu	huhtikuu	toukokuu	kesäkuu
Yhteisöllisyys ja yhteistyö				

Koronakeväänä jatkuva teema Opettaja-lehden kirjoituksissa on ammatillinen vuorovaikutus. Opettajat kokevat yhteisöllisyyden voimistuneen ja pitävät kollegoiden välistä vertaistukea ja yhdessä tekemistä tärkeänä.

Ideota jaetaan kollegoille innokkaammin. (Artikkeli, 14)

... suurin tunne on silti rintamaveljeys. (Artikkeli, 13)

...me opettajat autoimme toinen toisiamme. (Artikkeli, 35)

...kaupungin eskariopettajat alkoivat pitää yhteyttä toisiinsa Teamsilla. (Artikkeli, 62)

4.3 Opettajaryhmien tunnuspiirteiden erittely

Koronakevään kaikkia opettajaryhmiä koskettavien teemojen lisäksi Opettaja-lehden kirjoituksista on löydettävissä eri opettajaryhmien ominaispiirteitä. Opettaja-lehti kuvaa eniten ja laajimmin varhaiskasvatuksen ja peruskoulun opettajien työtä, kun taas muiden opettajaryhmien kuvaaminen keskittyy rajatumpiin sisältöihin. Jokaisen koulutusasteen kuvauksen yhteyteen on kirjattu lainauksia Opettaja-lehdestä ja niiden yhteydessä sulkujen sisällä on tekstilaji ja tunnustekoodinumero.

4.3.1 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen opettajia käsittelevissä kirjoituksissa yhteisten teemojen lisäksi korostuvat haasteet yleisissä ohjeistuksissa, digipedagogiikan kehittyminen, kotiin jääneistä lapsista huolehtiminen etäyhteydellä, lapsimäärän väheneminen ja sen vaikutukset arkeen sekä huoli lomautuksista ja terveydestä.

Opettaja-lehden kirjoitusten mukaan johdolta tulevien ohjeiden kanssa koettiin varhaiskasvatuksessa haasteita. Haasteet liittyivät ohjeiden puutteellisuuteen ja niiden rikkomiseen.

... hän on joutunut kääntymään flunssaisen lapsen kotiin. On vaikeaa arvioida, millainen nuha lapsella on. Kaipaisin näihin tilanteisiin tarkempia ohjeistuksia. (Artikkeli, 13)

Opetushallituksen ohjeiden mukaan henkilökuntaa ei pitäisi siirtää ryhmästä toiseen. Käytännössä niin on joskus pakko tehdä... (Artikkeli, 46)

Ryhmäkokosuosituksia rikotaan yhdistämällä ryhmiä ja taloja. (Artikkeli, 25)

Varhaiskasvatusta käsittelevissä kirjoituksissa digipedagogiikan kehittyminen oli esillä. Kirjoituksissa mainittiin myös varhaiskasvattajien järjestämä verkkovälitteinen etäopetus ja yhteydenpito kotona oleviin lapsiin.

Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa on otettu digiloikkaa. Monet opettajat ovat valmistaneet etäopetusta ja järjestäneet videotapaamisia lasten kanssa. (Artikkeli, 25)

Lisäksi he soittivat videopuhelua perheille. (Artikkeli, 45)

Varhaiskasvatuksen etäopetuksen yhteydessä käsiteltiin vanhempien roolia ja ohjeidenannon selkeyden tärkeyttä. Ohjeiden tulisi kirjoitusten mukaan olla sellaisia, että ne eivät työllistä vanhempia liikaa ja että ohjeet olisivat helposti ymmärrettäviä.

Pedagogisissa vinkkivideoissa ohjeet kannattaa esittää lyhyesti ja yksinkertaisesti. (Artikkeli, 45)

...pyrki suunnittelemaan tehtävät niin, että ne eivät työllistä vanhempia liikaa. (Artikkeli, 62)

Opettaja-lehdessä käsitellään myös sitä, että etäopetukseen siirtyminen vaikutti varhaiskasvatuksen lapsimäärään. Kirjoituksissa tuodaan esiin, että poikkeuksellisesta ajasta huolimatta rutiineja pyrittiin pitämään yllä.

Lapsia on nyt päiväkodeissa vain noin 23 prosenttia normaalimäärästä. (Artikkeli, 25)

...ryhmässä oli vähimmillään vain yksi tai kaksi lasta. (Artikkeli, 45)

Päiväkodin arki pyritään pitää normaalina... (Artikkeli, 13)

Lehden varhaiskasvatusta kuvaavissa kirjoituksissa nostetaan esiin haasteet sijaisten saannissa. Lisäksi opetusryhmien yhdistely ja opettajien siirtely ryhmien välillä sai näkyvyyttä.

Sijaisia on yhä vaikeampi saada, koska ... luopui ...pitkäaikaisista sijaisista. (Artikkeli, 46)

Lapsiryhmiä on yhdistetty... Henkilökuntaa siirretään ryhmästä toiseen... (Artikkeli, 25)

Varhaiskasvatusta käsittelevissä kirjoituksissa korostuneena näkyi lisäksi lomautusten uhka, varsinkin yksityisellä sektorilla. Lomautusuhka varhaiskasvatuksessa aiheutti lehden mukaan opettajille huolta ja jaksamisen heikentymistä.

Koronakriisi on aiheuttanut ennennäkemättömän yt-neuvotteluiden ja lomautusten aallon. Opetusalalla se koettelee erityisesti varhaiskasvatusta. (Artikkeli, 34)

Esimerkiksi monissa yksityisissä päiväkodeissa on lomautusuhka päällä. (Artikkeli, 6)

Uhka lomautuksista syö myös opettajien voimia. (Artikkeli, 25)

Samalla joudumme jatkuvasti pelkäämään lomautuksia. (Siteeraus, 33)

Erityisesti terveyshuolet nousivat varhaiskasvatusta käsittelevissä kirjoituksissa keskiöön koronakeväänä. Huolta aiheutti lehden mukaan esimerkiksi suojava-rusteiden puutteet ja koronavirustartunnan saaminen.

Pelko koronatartunnan saamisesta työpaikalla kuormittaa ja ahdistaa. Minkäänlaisia suojava-rusteita ole käytössä. (Artikkeli, 25)

Riskeeraamme terveytemme tekemällä työtämme ja pitämällä siten myös yhteiskuntaa toiminnassa. (Siteeraus, 33)

4.3.2 Peruskoulu

Peruskoulua käsittelevissä kirjoituksissa erityispiirteitä ovat digipedagogiikan kehittyminen, käytetty teknologia, haasteet yleisten ohjeistuksien kanssa, oppilaiden ohjeistaminen ja vanhempien rooli, arjen rutiinit, lähiopetukseen paluu sekä työn ja vapaa-ajan rajaaminen.

Digipedagogisten taitojen kehittyminen on näkyvillä perusopetusta käsittelevissä kirjoituksissa. Lisäksi perusopetuksessa käytettäviä laitteita ja sovelluksia oli mainittu useasti. Wilmaa käytettiin ohjeiden antamiseen, oppilaille soitettiin puheluja ja opetettiin videoyhteydellä.

Ainakin tietotekninen osaaminen tulee olemaan opettajilla eri tasolla kuin nyt. (Artikkeli, 14)

digitutorit, jotka alkoivat treenata opettajia Google Meetin ja Classroomin käyttöön. (Artikkeli, 13)

Tärkeimmät työkalut etäopetuksessa Wilman ohella Microsoftin-ohjelmapaketti ja siihen sisältyvä Teams-sovellus... käytössä on työläppäri ja -kännykkä... (Artikkeli, 13)

Erityisluokanopettaja soittaa jokaiselle oppilaalle Whatsapp-videopuhelun joka koulupäivä... Wilmassa ohjeet seuraavan päivän tehtävistä (Artikkeli, 6)

Opastaa ja tsemppaa lapsia myös puhelimitse. (Artikkeli, 26)

...kun tulee joku uusi asia opittavaksi, täytynee käyttää opetusvideoita. (Artikkeli, 7)

Vain varhaiskasvatusta ja peruskoulua käsittelevissä koronakevään kirjoituksissa nousi esiin opetuksen järjestäjältä tai koululta tulleet ohjeet ja haasteet niiden kanssa.

Peruskoulujen uutta arkea ovat vaikeuttaneet valtioneuvostolta tulleiden ohjeiden muutokset. (Artikkeli, 6)

Opettajat ovat tottuneet analysoimaan tietoa, mutta yksiselitteistä tietoa ei ole, kun viranomaistenkin ohjeet ovat ristiriitaisia. (Pääkirjoitus, 31)

Etäopetukseen siirtyminen vaikutti totuttuihin arjen rutiineihin myös peruskoulussa. Opettaja-lehden kirjoituksissa mainitaan, että rutiineja pyrittiin pitämään yllä, mutta myös luomaan uusia toimintatapoja.

...yrittänyt pitää opetuksen niin normaalina kuin mahdollista. Jopa pianolla säestetty aamulaulu lauletaan etäyhteyden kautta. Uusiakin rutiineja on syntynyt. (Artikkeli, 26)

Nyt etäopetukseen on löytymässä oma rytmi ja rutiini. (Artikkeli, 6)

Opettaja-lehden kirjoituksissa käsitellään myös etäopetuksen takia muokattuja oppisisältöjä, oppilaiden ohjeistamisen merkitystä ja vanhempien roolia osana etäopetusta. Kirjoituksissa kerrotaan esimerkiksi joidenkin oppiaineiden korostumisesta ja toisten oppiaineiden opetuksen lakkauttamisesta.

Voimme nyt keskittyä ydinasioihin. Harjoittelemme pääosin matematiikkaa ja äidinkieltä ja karsimme muuta. (Artikkeli, 6)

Joissakin kouluissa on suunniteltu tai ohjeistettu, että kuvataiteen etäopetusta ei järjestetä. (Mielipidekirjoitus, 5)

Etäopetuksessa kasvatustehtävä väheni. (Mielipidekirjoitus, 51)

Tehtävien olisi oltava erittäin selkeitä ja löydyttävä samasta paikasta. (Artikkeli, 6)

En halua luoda liikaa painetta huoltajille, koska tässä tilanteessa kotona voi olla muitakin murheita kuin lapsen etäopiskelu. (Artikkeli, 13)

Perusopetusta käsittelevissä kirjoituksissa korostunut aihe loppukeväästä oli lähiopetukseen paluu, johon oltiin tyytymättömiä. Sen koettiin aiheuttavan työ määrän kasvua ja jaksamisen heikentymistä.

Lähiopetukseen paluu perusopetuksessa aiheutti närää... (Artikkeli, 57)

...työnteko tuntui turhautavalta ja raskaalta. (Mielipidemittaus, 60)

Peruskoulujen siirtyminen lähiopetukseen työlään etäopetusjakson päätteeksi oli kova loppurutistus, joka uhkasi romuttaa jaksamisen. (Mielipidemittaus, 60)

Ensimmäisen opetuspäivän vietin kokonaan luokassani, jossa oppilasryhmät vaihtuivat. Pidin yhden 15 minuutin tauon, jolloin kävin syömässä evääni. (Artikkeli, 46)

Lähiopetukseen paluu vaikutti Opettaja-lehden mukaan lisäksi peruskoulun opettajien työnkuvaan niin, että työtehtävät muuttuivat tai korvaavaa työtä saatiin kehittää.

Taisi käydä nyt niin, että meistä opettajista tuli myös ruokapalvelun ja siivousalan työntekijöitä... (Mielipidekirjoitus, 52)

Ei tämä ole missään tapauksessa lähelläkään normaalia koulunkäyntiä. Enemmän tämä on paimentamista kuin opettamista. (Artikkeli, 46)

Riskiryhmiin kuuluville pyritään kuitenkin ensisijaisesti löytämään korvaavia tehtäviä. (Artikkeli, 42)

Lehti kuvaa myös sitä, että lähiopetukseen paluu aiheutti peruskouluissa myös erityistä huolta terveydestä ja turvallisten opetusjärjestelyiden mahdollistamisesta.

Parakeissa ei ole vesipisteitä, joten käsihygienia jää käsidesin varaan. (Artikkeli, 32)

Jokainen infektio tietää päivystysreissua. Uutinen lähiopetukseen palaamisesta aiheutti suurta ahdistusta ja vei yöunet. (Artikkeli, 42)

Ei ole mitään järkeä koota lapsia pariaksi viikoksi sairastumaan ja tautia levittämään. (Kolumni, 28)

4.3.3 Lukio

Lukion opettajia käsittelevissä kirjoituksissa erityisinä sisältöinä nousi esiin ylioppilaskirjoitusten järjestäminen ja sen vaikutukset opettajan työhön sekä joidenkin kurssien peruuntuminen.

Ylioppilaskirjoitusten järjestäminen koronakeväänä aiheutti opettajille lisätyötä ja yllättäviä muutoksia suunnitelmiin. Esimerkiksi ylioppilaskokeiden valvominen tuotti Opettaja-lehden kuvausten mukaan ylimääräistä työtä lukion opettajille.

Ylioppilaskirjoitusten aikaistaminen laittoi valvontalistat uusiksi. Jouduin yllätysvalvojaksi... Salissa piti olla alvariinsa valvomassa kokeita. (Artikkeli, 13)

Opettaja-lehti kirjoitti, että lukiossa kaikkea opetusta ei järjestetty. Koronakevään kirjoituksissa on näkyvillä esimerkiksi kesälukiokurssien peruminen tai siirtäminen toiseen ajankohtaan.

Ulkomaan kesälukioista kaikki... kesäkuun kurssit jouduttiin perumaan... Matematiikan kurssit on siirretty alkamaan heinäkuun lopussa. (Artikkeli, 27)

Koronaepidemia voi tänä kesänä estää kurssien toteutumisen... (Mielipidekirjoitus, 22)

4.3.4 Ammattikoulu

Ammattikoulua käsittelevissä kirjoituksissa ominaispiirteiksi voidaan nostaa käytännönharjoittelun lakkaaminen etäopetuksen vuoksi. Koronakevään haasteena kirjoituksissa korostuu, ettei kaikkea käytännönosaamista voi opettaa etäopetuksena. Tämä on aiheuttanut Opettaja-lehden kuvausten mukaan ammattikoulun opettajille huolta oppimisesta ja sitä kautta opiskelijoiden valmistumisesta ja työllistymisestä.

Esimerkiksi tiettyihin ammatteihin liittyviä taitoja ei voida käytännössä harjoitella. (Artikkeli, 24)

...esimerkiksi verikoetta ei oikein voi ottaa kahden metrin turvavälin päästä. (Artikkeli, 58)

Maatilan työt eläinten ja koneiden kanssa ovat luonteeltaan sellaisia, että kaikkea ei voi oppia etänä. (Artikkeli, 13)

(opettaja) on huolissaan siitä, miten hänen valmistuville opiskelijoilleen käy. Pääsevätkö se kesällä töihin ja kiinni työelämään? (Artikkeli, 44)

4.3.5 Korkeakoulut

Korkeakoulujen opettajien näkyvyys Opettaja-lehdessä koronakeväänä oli heikko. Korkeakoulujen opettajista ammattikorkeakoulun opettajat näkyvät yhdessä muiden opettajaryhmien kanssa yleisissä teemoissa, muttei korostuneena ole mikään tietty muista ryhmistä poikkeava ominaisuus. Yliopisto-opettajat ovat vain vähän edustettuina. He korostuvat ainoastaan toukokuussa etävalintakokeita käsittelevässä kirjoituksessa.

Uusien pääsykokeiden järjestäminen oli jättiurakka... Miten löytää sovellus, jonka avulla pystytään varmistamaan, että hakija tekee valintakoetta todella itse? (Artikkeli, 35)

4.3.6 Opistot

Opistoissa keskeisenä ominaispiirteenä verrattuna muihin opettajaryhmiin oli opetuksen lakkauttaminen ja työttömyys.

...vapaan sivistystyön ja taiteen perusopetuksen opetusta peruuntunut, vaikka es-tettä etäopetukselle ei näissäkään suinkaan aina ole. (Artikkeli, 2)

Korona pakotti peruuttamaan kesäkuulta... kielimatkan ...ja on alkamassa jälleen yksi kesä ansiosidonnaisen työttömyysturvan varassa. (Artikkeli, 56)

Viulunsoiton opettajan näkökulma tuotiin pedagogisesta näkökulmasta esiin huhtikuussa. Soittamisen opettamisen haasteista tuotiin esiin muun muassa koskettamisen puute ja äänentoiston laatu.

Nyt vanhemmat toimivat tavallaan minun käsinäni ja auttavat lasta hahmottamaan oikeat liikeradat. (Artikkeli, 13)

Sähköisessä äänentoistossa viulun äänestä tulee kuitenkin helposti särisevää eikä hie-nosäättöä pysty tekemään. (Artikkeli, 13)

5 POHDINTA

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, miten Opettaja-lehti käsittelee opettajan työtä koronakeväänä 2020. Opettaja-lehden koronakevään opettajan työtä käsittelevien tekstien laadullisen ja aineistolähtöisen sisällönanalyysin pohjalta luotiin opettajan työtä kuvaavat teemat sekä sijoitettiin ne ajalliselle jatkumolle. Tutkimuksessa analysoitiin myös eri opettajaryhmiä erikseen ja pyrittiin selvittämään, miten Opettaja-lehti käsittelee eri koulutusasteiden opettajien työtä koronakeväänä.

5.1 Luovuus, soveltaminen ja työhyvinvointi esillä läpi koronakevään

Tutkimuksessa löydettiin Opettaja-lehdestä kuusi teemaa, jotka kuvaavat opettajan työtä koronakeväänä. Nämä teemat ovat tieto- ja viestintäteknologia, opetuksen suunnittelu ja toteutus, oppimisen arviointi ja tuki, vuorovaikutus oppijoiden kanssa, työhyvinvointi ja kollegiaalisuus. Näistä teemoista opetuksen suunnitteluun ja toteutukseen kuuluva osa-alue luovuus ja soveltaminen oli korostuneesti esillä Opettaja-lehden kirjoituksissa läpi koronakevään. Myös työhyvinvointi -teema oli korostuneena kaikkina kuukausina. Muut teemat puolestaan olivat vaihtelevasti esillä koronakevään kirjoituksissa.

Honkonen ym. (2020, 13) toteavat tutkimuksensa pohjalta, että koronakevään aluksi opettajien kokemuksissa korostuivat infrastruktuuri ja perusdigitaali-dot. Ne olivat esillä koronakevään aluksi myös Opettaja-lehdessä. Opettajien koetukselle joutunut tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen oli esillä maaliskuussa, mikä vaihtui nopeasti riittävää osaamista korostavaksi näkyvyydeksi. Honkosen ym. (2020, 11) tutkimuksessa käy ilmi, että koronakevään aluksi infrastruktuurin osalta muun muassa verkkoyhteydet olivat haaste, mutta ne saatiin lopulta toimimaan hyvin. Opettaja-lehdessäkin verkkoyhteydet ovat esillä ko-

ronakevään alkupuolella huhtikuussa. Verkkoyhteyksien merkitys koronakeväänä on noussut esiin myös muissa tutkimuksissa (School Education Gateway 2020; Vuorio ym. 2021, 21).

Opetuksen suunnittelun ja toteutuksen osalta luovuus ja soveltaminen olivat esillä läpi koronakevään, mikä teki teemasta merkittävän. Opettaja-lehdessä kirjoitettiin runsaasti siitä, että opettajat tekivät poikkeusoloissa luovia ratkaisuja ja sovelsivat pedagogiikkaa opetuksen järjestämiseksi. Useat tutkimukset puoltavat sitä, että opettajan työ koronakeväänä oli luovaa ja soveltavaa (Ala-Hiiri ym. 2021; Kääpä & Huovinen 2020; Salmela-Aro ym. 2020), mikä antaa tukea Opettaja-lehden valinnalle mainita näitä asioita kirjoituksissaan.

Huhtikuussa opetuksen suunnittelun ja toteutuksen osalta Opettaja-lehdessä nostettiin esiin äkilliset ja yllättävät muutokset työarjessa. Huhtikuussa myös opettajien hyvä selviytyminen etäopetuksesta oli esillä. Opettaja-lehti pyrkii ajamaan opettajien etua, joten opettajien hyvän selviytymisen korostaminen ei ole sattumaa. Toisaalta se ei myöskään ole harhaanjohtavaa, koska monessa tutkimuksessa tuodaan esiin opettajien kokemukset siitä, että etäopetus on sujunut heidän mielestään hyvin (Goman ym. 2021, 76; Honkonen ym. 2020, 8; Kääpä & Huovinen 2020).

Opettajat ovat olleet koronakeväänä huolissaan oppimisesta, tuen tarpeista ja oppimisen seuraamisesta (Ahtiainen ym. 2020; Goman ym. 2021; Kalakoski ym. 2021, 32; Kääpä & Huovinen 2020; Niemi & Kousa 2020; Owlgroup 2021, 9). Aihe on esillä myös Opettaja-lehden koronakevään kirjoituksissa. Oppimisen arvioinnin ja tuen osalta oppimisen arvioinnin, osaamisen seuraamisen ja oppimisen tuen haasteet ovat esillä huhtikuusta kevään loppuun saakka. Kirjoituksista on nähtävissä, että etäkoulussa oppimista on vaikeampi seurata, tukea tarjota ja sen tarvetta seurata. Erityisesti huhtikuussa korostuvat opettajien huolet oppimisen tasosta ja oppilaiden kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista. Honkosen ym. (2020, 13) tutkimuksen mukaan vasta koronakevään lopussa nousi esiin arviointi -teema. Arviointi nousee Opettaja-lehdessä kuitenkin esiin jo huhtikuussa,

mutta toisaalta teema on kirjoituksissa esillä voimakkaammin lukiossa ylioppilaskirjoitusten ja korkeakoulujen pääsykokeiden yhteydessä juuri loppukeväästä.

Vuorovaikutus oppijoiden kanssa korostui Opettaja-lehdessä koronakevään huhtikuussa, jolloin yhteydenpidon merkitystä ja haasteita korostettiin. Etäopetuksen haasteina painotettiin vuorovaikutuksen heikkenemistä ja tarvetta kohtaamiselle. Vuorovaikutuksen haasteet ovat nousseet aiemmissakin tutkimuksissa laajasti esiin (Ala-Hiiro ym. 2021; Goman ym. 2021, 34–35, 98; Honkonen ym. 2020, 11; Niemi & Kousa 2020; Oulun kaupunki 2020; Owalgroup 2021, 43; Suorsa ym. 2020). Myös joidenkin oppilaiden tavoittamattomuus huoletti opettajia Opettaja-lehden kirjoituksissa. Opiskelijoiden tavoittamattomuus on ollut huolen aiheena myös yleisesti opettajien keskuudessa (Ahtiainen ym. 2020, 27; Goman ym. 2021, 47, 74; Kalakoski ym. 2021, 32; Kääpä & Huovinen 2020).

Työhyvinvointi oli erityisen voimakkaasti esillä läpi koronakevään Opettaja-lehden kirjoituksissa. Työhyvinvointi -teemassa korostuivat sisällöllisesti työmäärän kasvu ja työssäjaksamisen heikentyminen. Aiemmissakin tutkimuksissa on todettu opettajien työmäärän kasvaneen koronakeväänä (Ahtiainen ym. 2020; Kalakoski ym. 2021, 32; Kääpä & Huovinen 2020; Oulun kaupunki 2020; Owalgroup 2021, 9, 11, 43, 87; School Education Gateway 2020; Taskinen 2021) ja työn kuormittavuuden lisääntyneen (Ahtiainen ym. 2020; Ala-Hiiro ym. 2021; Kalakoski ym. 2021, 32; Kääpä & Huovinen 2020; Miettinen 2020; Vuorio ym. 2021, 21). Opettaja-lehti käsittelee siis olennaista ja tärkeää koronakevään teema opettajiin liittyen. Vaikka Opettaja-lehden työhyvinvointi teema painottuu haasteiden ja opettajien vaikeuksien kuvaamiseen, niin lehti mainitsee huhtikuussa myös työhyvinvointia tukevia tekijöitä, kuten esimerkiksi liikunta ja rutiinit. Rutiinien on todettu parantaneen opettajien työssäjaksamista (Kääpä & Huovinen 2020).

Toukokuussa työhyvinvointi teeman osalta mukaan teeman sisältöihin tulee terveyshuolien korostuminen koronapandemian vuoksi. Aihe korostuu muun muassa perusopetuksen lähiopetukseen paluun kuvausten yhteydessä. Aiemmissa koronakevättä selvittävässä tutkimuksissa terveyshuolet eivät nouse

esiin. Opettajien terveyshuolet ovat siis uusi lisäys opettajien kokemuksiin koronakeväästä.

Kollegiaalisuus on esillä lähes koko koronakevään, mutta ei yhtä voimakkaasti kuin työhyvinvointi tai opetuksen suunnittelun ja toteutuksen teeman luovuus ja soveltaminen. Ammatillisen vuorovaikutuksen vahvistumista ja yhdessä tekemisen kasvua kuvattiin Opettaja-lehden kirjoituksissa. Kirjoitusten sisältö on saman suuntainen myös aiempien tutkimusten tulosten kanssa yhteistyön kasvuun liittyen (mm. Goman ym. 2021, 103).

5.2 Peruskoulu ja varhaiskasvatus eniten äänessä

Opettaja-lehdessä eri opettajaryhmistä eniten esillä koronakevään opettajan työtä käsittelevissä kirjoituksissa ovat peruskoulun ja varhaiskasvatuksen opettajat. Perusopetuksessa ei tunnistettu ennen koronakevättä etänä järjestettävää laajamittaista opetusta, kun taas muilla koulutusasteilla etäopetus on ollut mahdollinen vaihtoehto opetukselle (Ammattikorkeakoululaki 9 §; Laki ammatillisesta koulutuksesta 61 §; Lukiolaki 12 §; Perusopetuslaki 20 a §; Yliopistolaki 2 §). Koulutuksen kentällä etäopetus oli tämän vuoksi varmasti juuri perusopetuksen opettajille kaikista yllättävin muutos työn tekoon. Tämä voi olla yksi syy perusopetuksen korostumiseen Opettaja-lehdessä koronakeväänä.

Varhaiskasvatusta ja perusopetusta yhdistävät Opettaja-lehden kirjoitukset haasteista koulutuksen järjestäjien ohjeiden selkeyden, puutteiden ja sääntörikomusten suhteen. Opettajien kokemukset ohjeiden epäselvyydestä nousee esiin myös aiemmissa tutkimuksissa (Goman ym. 2021, 68; Honkonen ym. 2020, 5–6). Molempia opettajaryhmiä kuvaavissa kirjoituksissa korostuvat myös maininnat digitaitojen kehittymisestä. Digitaitojen kehittyminen onkin tutkimusten mukaan yksi keskeinen etäopetuksen seuraus (Ahtiainen ym. 2020, 17).

Varhaiskasvatuksessa ja peruskoulussa opettajat toimivat lasten kanssa, jotka jäivät koronakeväänä kotiin vanhempien kanssa etäopiskelemaan poikkeuksellisesti lähiopetuksen sijaan. On siis luonnollista, että Opettaja-lehdessä korostetaan näiden opettajaryhmien kohdalla pedagogiikan osalta vanhempien

roolin merkityksen käsittelyä. Lisäksi opetus ja yhteydenpidon järjestäminen videovälitteisesti sekä arjen rutiineihin panostaminen lasten kanssa oli molemmissa opettajaryhmissä esillä.

Varhaiskasvatusta käsittelevissä kirjoituksissa nousi esiin lomautusten uhka, sijaisten saamisen haasteet sekä lapsiryhmien yhdistely ja opettajien siirtämiset ryhmien välillä. Myös terveyshuolet olivat korostuneena esillä. Terveyshuolet varhaiskasvatuksessa ja peruskoulussa eivät ole olleet esillä aiemmissa opettajan työtä koronakeväänä käsittelevissä tutkimuksissa. Tämä koronakevään opettajantyötä kuvaava aihe on tämän tutkimuksen kautta esiin tullut mahdollinen uusi ja tutkimaton ulottuvuus. Toisaalta Opettaja-lehti on saattanut korostaa aihetta edunvalvonnallisten tarkoituksien vuoksi. Koska varmuutta ei ole, tulisi jatkotutkimuksen kautta saada lisää ymmärrystä siitä, miten koronakevät vaikuttivat opettajien kokemuksiin työterveydestä.

Peruskoulua käsittelevissä kirjoituksissa nostettiin esiin, että etäopetuksen takia oppisisältöjä rajattiin ja painotuksia muutettiin koronakevään aikana. Myös Ahtiainen ym. (2020, 47) ovat todenneet, että etäopetuksessa lukujärjestystä ei välttämättä noudatettu. Opetussuunnitelman mukainen opetuksen toteuttaminenkin oli etäopetuksessa haastavaa (Kääpä & Huovinen 2020.) Opettaja-lehti on siis aiheellisesti nostanut tämän aiheen esiin kirjoituksissaan. Opetussuunnitelman tulisi ohjata opetustyötä, eikä poikkeusaikanakaan siitä pitäisi joustaa (Opetushallitus 2021).

Perusopetusta käsittelevissä Opettaja-lehden kirjoituksissa korostui lisäksi lähiopetukseen paluun vaikutukset opettajien työhön. Kirjoituksissa nostetaan esiin työssäjaksamisen heikentyminen ja työmäärän kasvu entisestään, työnkuvan muutokset ja terveyshuolet. Aiemmissä tutkimuksissa ei ole juurikaan eritelty lähiopetukseen paluuta osana koronakevättä. Jatkotutkimuksena tähän aiheeseen perehtyminen toisi mahdollisesti uusia näkökulmia käsitykseen peruskoulun opettajien koronakeväästä.

Lukiota, ammattikoulua, korkeakouluja ja opistoja käsiteltiin Opettaja-lehdessä vähemmän kuin varhaiskasvatusta ja perusopetusta. Lukiota käsittelevissä kirjoituksissa nousivat keskiöön ylioppilaskirjoitusten järjestäminen työmäärän

lisääjänä ja yllättävien muutosten aiheuttajana. Lisäksi peruuntunut opetus esimerkiksi kesäkurssien osalta nostettiin kirjoituksissa esiin. Myös opistotasolla korostuneena ominaispiirteenä koronakevään kirjoituksissa on opetuksen peruminen ja siitä aiheutuva opettajien työttömyys.

Aiemmissä tutkimuksissa todetaan, että etäopetuksessa käytännön taitojen opettaminen ja oppimisen varmistaminen on haastavaa (Goman ym. 2021, 78; Kalakoski ym. 2021, 32) ja että opettajat ovat huolissaan ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden työllistymisestä (Owalgroupp 2021, 9, 12). Myös Opettaja-lehdessä ammattikoulujen korostunut näkyvyys liittyy huoliin opiskelijoiden ammatillisesta käytännön osaamisesta, koska etäopetuksessa kaikkea ei voida opettaa. Myös huolet opiskelijoiden valmistumisesta ja työllistymisestä nousevat Opettaja-lehden kirjoituksissa esiin.

Korkeakouluissa puolestaan pääsykokeiden järjestämisen haasteet nousevat esiin Opettaja-lehden kirjoituksissa koronakeväänä. Painopiste on etävalintakokeiden osalta teknologisissa valinnoissa. Opettaja-lehden mukaan on jouduttu pohtimaan välineitä, joiden kautta osaamista voidaan mitata luotettavasti ja yhdenvertaisesti.

5.3 Tutkimuksen luotettavuus ja yleistettävyys

Tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaa monet asiat läpi tutkimusprosessin ja näitä tekijöitä tulee pohtia tutkimuksen jokaisessa vaiheessa (Elo, Kääriäinen, Kanste, Pölkki, Utriainen & Kyngäs 2014; Graneheim, Lindgren & Lundman 2017). Johdonmukaisuus (Kyngäs, Kääriäinen & Elo 2020; Patton 2002, 552) ja ”punaisen langan” säilyttäminen läpi prosessin on tärkeää tutkimuksen luotettavuuden kannalta (Graneheim ym. 2017). Kaikkia tutkimuksen vaiheita on pyritty lähestymään johdonmukaisesti. Tutkimuskysymyksen määrittämisen, sen jälkeen aineiston keruun ja lopuksi aineiston analyysin kohdalla on jokaisessa vaiheessa tehty tutkimustehtävän kannalta ratkaisuja, jotka tukevat johdonmukaisuutta eli aiheessa pysymistä tutkimustehtävän näkökulmasta.

Luotettavuuden kannalta on tärkeää erottaa tutkimusraportin tekstistä, ke-
nen ääni on kuuluvissa (Graneheim ym. 2017). Tässä tutkimuksessa on selvästi
eroteltu yhtenäisillä lähdeviitteillä, milloin viitataan teoriaan ja aiempiin tutki-
muksiin ja milloin on kyse tutkijan oman äänen esiin tuomisesta. Tutkimusten
tuloksissa on myös tuotu selkeästi esiin tutkijan tulkinnat ja niiden tueksi sitee-
rauksia aineistosta. Tässä tutkimuksessa on tuotu esiin tuloksissa jokaisen tee-
man yhteydessä siteerauksia Opettaja-lehdestä. Siteerausten avulla lukija pääsee
arvioimaan tutkijan tulkinnan ja aineiston vuoropuhelua, mikä lisää luotetta-
vuutta (Graneheim ym. 2017; Kyngäs ym. 2020).

Tutkimuskysymys suuntasi aineiston keruuta, mikä on tärkeää, koska
Opettaja-lehdessä oli koronakevään aikana moniin tutkimustehtävän kannalta
epäolennaisiin aiheisiin liittyviä kirjoituksia ja mainoksellista sisältöä, jotka täy-
tyi pystyä sulkemaan aineiston ulkopuolelle. Luotettavuuden kannalta oleellista
on se, että aineisto on kerätty tarkoituksen mukaisesti ja se koostuu tutkimusky-
symyksen kannalta oleellisista dokumenteista (Elo ym. 2014; Kyngäs ym. 2020).

Tutkimuskysymyksen ja aineiston välisen suhteen pohtiminen oli oleelli-
nen osa tätä tutkimusta. Tutkimuksen aineisto koostui Opettaja-lehden kirjoituk-
sista, jotka käsittelevät opettajan työtä koronakeväänä. Tutkimus ei kuitenkaan
tutki opettajien näkökulmaa vaan nimenomaan Opettaja-lehden luomaa kuvaa
opettajan työstä. Tämä ohjasi tutkimuskysymysten muotoilua, jotta tutkimusky-
symys, aineisto ja tutkimustulokset ovat johdonmukaisia keskenään. Tämän tut-
kimuksen tuloksia ei näin ollen voi yleistää niin, että tulokset olisivat opettajien
kokemuksia kuvaavia. Lehtiteksteillä on käsityksiä ohjaileva päämäärä (Abra-
hamson & Prior-Miller 2018, 10, 13) ja niiden luoman kuvan voidaan katsoa ole-
van vain pieni osa kokonaisuutta (Jokinen 2022b). Opettaja-lehti on luonut jour-
nalististen valintojen kautta tarkoituksenmukaista kuvaa opettajan työstä, joka ei
välttämättä ole koko totuus ilmiöstä.

Myös tutkimusotoksen suuruuden tulee olla riittävä, jotta se vastaa luotet-
tavasti tutkimuskysymykseen (Elo ym. 2014; Kyngäs ym. 2020). Aineisto on sopi-
van kokoinen, jos se saadaan luokiteltua koodeihin ja teemoihin ilmiötä kuvaten

(Kyngäs ym.2020). Opettaja-lehti käsitteli koronakeväänä opettajan työtä kirjoituksissaan runsaasti, jonka vuoksi aineistosta saatiin riittävän laaja vastaamaan tutkimuskysymykseen niin. Aineisto koostui yhteensä 65 erillisestä lehtitekstistä ja sisällönanalyysin keinoin niistä saatiin muodostettua teemat, joiden kautta opettajantyötä koronakeväänä Opettaja-lehden kuvaamana voidaan selittää.

Luotettavuutta voi parantaa myös selventämällä, miten ja miksi tutkimuksen kannalta oleellisia ratkaisuita on tehty. Esimerkiksi analyysin kulun tarkka kuvaus on erittäin tärkeää (Elo ym. 2014; Kyngäs ym. 2020), koska se mahdollistaa lukijalle tutkimuksen toteuttamisen luotettavuuden arvioinnin. Tärkeää on kirjoittaa auki se logiikka, millä luokittelu teemoihin on tehty. (Graneheim ym. 2017.) Tarkan kuvauksen avulla tutkimus voitaisi myös toteuttaa uudelleen mahdollisimman samankaltaisesti. Tässä tutkimuksessa pyrittiin tuomaan mahdollisimman läpinäkyväksi analyysin vaiheet osana tutkimuksen toteuttaminen -lukuun, jossa sanallistetaan lukijalle vaiheittain, miten tutkimus eteni. Tutkimuksen toteuttaminen -lukuun on myös tuotu mukaan aineistoa kuvaava taulukko, joka selventää, millaisista teksteistä aineisto koostui.

Kuten kaikissa edellisissä tutkimuksen vaiheissa, myös tulosten suhteen on oltava johdonmukainen tutkimuskysymyksen suhteen. Tulosten tulisi kuvata sitä, mitä oli tarkoituskin (LeCompte 2000). Tutkimuksen analyysissä pidettiin mielessä tutkimuskysymys, jotta analyysin tuloksena saadaan vastauksia, jotka sopivat yhteen tutkimuskysymysten kanssa. Tässä tutkimuksessa tutkimuskysymykseen saatiin tuloksia, jotka kuvaavat haluttua aihetta eli sitä, miten Opettaja-lehti käsittelee opettajan työtä koronakeväänä. Tuloksina saatiin lehden kirjoituksissa esiintyvien teemojen luokittelu ja kuvaus siitä, miten ne sijoittuvat ajalliselle jatkumolle sekä eri opettajaryhmien erityispiirteiden erittelyn kuvaukset Opettaja-lehdessä.

Tämä tutkimus toteutettiin aineistolähtöisesti, jolloin analyysi ei sitoutunut valmiiseen teoreettiseen malliin. Jos tutkijalla ei ole vahvaa teoreettista viitekehystä tutkimuksen taustalla, tulee selventää tarkasti kuvioiden ja taulukoiden avulla tuloksissa esimerkiksi luokitteluja, joihin analyysin kautta on päädytty (Kyngäs ym. 2020). Raportin tuloksissa on kuvattu valmiin luokittelun tuloksia

sanallisesti sekä taulukon avulla sekä hyödynnetty kuvioita helpottamaan tulosten ymmärrettävyyttä.

Uskottavuus on osa tutkimuksen luotettavuutta ja sillä tarkoitetaan sitä, että uskooko lukija tutkimustulosten raportoinnin paikkansapitävyyden. Tähän voidaan vaikuttaa tarkalla tutkimuksen eri osa-alueiden kuvauksella sekä avoimella tutkimuksen luotettavuuden ja rajoitteiden pohdinnalla. (Kyngäs ym. 2020). Tarkkuus parantaa luotettavuutta (Graneheim ym. 2017). Tämän tutkimuksen raportoinnissa on pyritty luomaan selkeä ja tarkasti kuvaileva tutkimusraportti, jota lukijan on helppo ymmärtää. Lisäksi on pyritty tuomaan esiin tutkimuksen luotettavuuden kannalta oleellisia asioita ja analysoimaan niitä avoimesti, kuten tässä luvussa on tehty.

Tutkimustulosten yleistettävyyttä tulisi myös käsitellä tutkimusraportoinnissa. Jos tulokset ovat yleistettävissä, niin samat tutkimustulokset saataisi riippumatta tutkimuskontekstista. (Kyngäs ym. 2020.) Tosin laadullinen tutkimus on voimakkaasti kontekstisidonnaista, mikä heikentää yleistettävyyttä (Patton 2002, 115, 563). Tässä tutkimuksessa sitoudutaan hermeneuttiseen ajatukseen tulkinnan kontekstisidonnaisuudesta (Backman 2018; Kukkola 2018; Patton 2002, 114), eikä tutkimuksessa ole tarkoituksena löytää absoluuttista totuutta ilmiöstä. Tämän tutkimuksen tuloksia ei voida yleistää Opettaja-lehden koronakevään julkaisujen ulkopuolelle. Tutkimus kuvaa tietyntä ajanjaksona tietyssä lehdessä kuvattua opettajan työtä.

Jokaisella medialla on oma lukijakunta, päämäärä ja journalistiset toimintatavat (Jokinen 2022a). Näin ollen, jos tutkimus toteutettaisiin uudelleen joko eri ajankohtana tehtyihin Opettaja-lehden kirjoituksiin tai koronakevään kirjoituksiin muussa mediassa, tulokset olisivat luultavasti erilaiset. Tutkimuksen kentällä olisi hedelmällistä tutkia opettajan työn käsittelyä koronakeväänä muissa medioissa, jotta voitaisiin vertailla tuloksia tämän tutkimuksen tulosten kanssa.

Toisaalta tuloksina saatiin yhteneviä teemoja, joita opettajien kokemusten tutkimuksillakin on saatu selville opettajien työstä koronakeväänä. Yleistettävyyttä voidaan parantaa vertailemalla tuloksia aiempiin tutkimustuloksiin (Newton Suter 2014, 28–29). Vertailua on tässä tutkimuksessa tehty ja saatu tukea

Opettaja-lehden kuvaamiin teemoihin. Opettaja-lehti ei siis kuvaa täysin muusta tutkimuksesta irrallisia teemoja, vaan on sidoksissa niihin. Lehden kirjoituksissa tosin oli myös uusia sisältöjä, kuten varhaiskasvatuksen ja peruskoulun kirjoituksissa esiin nousseet terveyshuolet ja peruskoulun lähiopetukseen paluu, joita tulisi tutkia lisää.

LÄHTEET

- Abrahamson, D. & Prior-Miller, M. R. 2018. *The Routledge Handbook of Magazine Research: The Future of the Magazine Form*. Routledge, New York ja Routledge, Oxon.
- Ahtiainen, R., Asikainen, M., Heikonen, M., Hienonen, N., Hotulainen, R., Lindfors, P., Lindgren, E., Lintuvuori, M., Oinas, S., Rimpelä, A. & Vainikainen, M-P. 2020. *Koulunkäynti, opetus ja hyvinvointi kouluyhteisössä koronaepidemian aikana: Ensitulokset*. Helsingin yliopisto: Koulutuksen arviointikeskus HEA, Tampereen yliopisto: Lasten ja nuorten terveyden edistämisen tutkimusryhmä NEDIS sekä Koulutuksen, arvioinnin ja oppimisen tutkimusryhmä REAL. Viitattu: 2.4.2022- Luettavissa: https://tuhat.helsinki.fi/ws/portalfiles/portal/141903720/Raportti_ensituloksista_elokuu_2020.pdf
- Ala-Hiiri, J., Junntila, J., Luonuansuu, S. & Oinonen, T. 2021. *Kokemuksia korona-ajan etäopetuksesta*. ePOOKI 8/2021. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut. Viitattu: 5.4.2022. Luettavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/400001/ePooki%208_2021.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Altheide, D. L. & Schneider, C. J. 2017. *Process of Qualitative Document Analysis*. Teoksessa: *Qualitative media analysis*. SAGE Publications Viitattu: 10.4.2021. DOI: <https://dx.doi.org/10.4135/9781452270043>.
- Ammattikorkeakoululaki 9§. Viitattu: 1.5.2022. Luettavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140932>
- Arajärvi, P. 2022. *Opetuksen vapaus (perusoikeutena)*. Tieteen termipankki. Viitattu: 1.5.2022. Luettavissa: [https://tieteentermipankki.fi/wiki/Oikeustiede:opetuksen_vapaus_\(perusoikeutena\)](https://tieteentermipankki.fi/wiki/Oikeustiede:opetuksen_vapaus_(perusoikeutena))

- Backman, J. 2018. Äärellisyyden kohtaaminen: kokemuksen filosofista käsittehistoriaa. Teoksessa: Toikkanen, J., & Virtanen, I. A. (toim.). Kokemuksen tutkimus VI. Kokemuksen käsite ja käyttö. Lapland University Press.
- Elo, S. & Kyngäs, H. 2008. The qualitative content analysis process. *Journal of Advanced Nursing*. Vol 62. Nro 1. 107-115. DOI: <https://doi-org.ezproxy.jyu.fi/10.1111/j.1365-2648.2007.04569.x>. Viitattu: 20.4.2021.
- Elo, S., Kääriäinen, M., Kanste, O., Pölkki, T., Utriainen, K. & Kyngäs, H. 2014. Qualitative Content Analysis. A focus on Trustworthiness. *SAGE Open*. January-March 2014. 1-10. Viitattu: 30.4.2022. DOI:10.1177/2158244014522633.
- Goman, J., Huusko, M., Isoaho, K., Lehikko, A., Metsämuuronen, J., Rumpu, N., Seppälä, H., Venäläinen, S. & Åkerlund, C. 2021. Poikkeuksellisten opetusjärjestelyiden vaikutukset tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumiseen eri kouluasteilla. Osa III: Kansallisen arvioinnin yhteenveto ja suositukset. Kansallisen koulutuksen arviointikeskus (Karvi).
- Graneheim, U., Lindgren, B-M. & Lundman, B. 2017. Methodological challenges in qualitative content analysis: A discussion paper. *Nurse Education Today* 56. 29-34. Viitattu: 30.4.2022. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2017.06.002>
- Heikkinen, L. T., Huttunen, R., Niglas, K. & Tynjälä, P. 2005. Kartta kasvatustieteen maastosta. *Kasvatus* 5/2005. 340-354.
- Honkonen, K., Tanhua-Piironen, E. & Viteli, J. 2020. Etäopetuksen opit tutoreilta. Selvitys koronakevään vaikutuksista opetukseen tutoropettajan silmin. Suomen eoppimiskeskus ry. TRIM. Tampere. Viitattu: 1.4.2022. Luettavissa: <https://www.digikilta.fi/wp-content/uploads/tutorselvityksen-i-raportti.pdf>
- Jokinen, A. 2022a. Mediatekstit. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu: 25.4.2022. Luettavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/laadullisen-tutkimuksen-aineistot/mediatekstit/>

- Jokinen, A. 2022b. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Viitattu: 25.4.2022. Luettavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/mita-on-laadullinen-tutkimus/laadullisen-tutkimuksen-nakokulmat/>
- Kalakoski, V., Käpykangas, S., Heusala, T., Luokkala, K., Pöntinen, J. & Kauppi, M. 2021. Askeleet sujuvaan aivotyöhön ja hyvinvointiin OSAOssa. Työsuojelurahaston kehittämishanke. Työterveyslaitos. Helsinki. Viitattu: 1.4.2022. Luettavissa: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/141060/TTL-978-952-261-971-6.pdf?sequence=2&isAllowed=y>
- Kangas, J. & Niinistö H. 2022. Etäpedagogiikan jäsennyksiä suomalaisessa varhaiskasvatuksessa COVID-19 pandemian alkaessa. Helsingin yliopisto. Viitattu: 1.4.2022. Luettavissa: <https://journal.fi/jecer/article/view/115182/68008>
- Kukkola, J. 2018. Kokemuksen tutkimuksen metatiede: kokemuksen käsitteen käytön ja kokemuksen ehtojen tutkimus. Teoksessa: Toikkanen, J., & Virtanen, I. A. (toim.) 2018. Kokemuksen tutkimus VI. Kokemuksen käsite ja käyttö. Lapland University Press.
- Kyngäs, H. 2020a. Qualitative Research and Content Analysis. Teoksessa: The Application of Content Analysis in Nursing Science Research. H. Kyngäs, K. Mikkonen & M. Kääriäinen. Springer. DOI: <https://doi.org/10.1007/978-3-030-30199-6>. Viitattu: 20.4.2021.
- Kyngäs, H. 2020b. Inductive Content Analysis. Teoksessa: The Application of Content Analysis in Nursing Science Research. H. Kyngäs, K. Mikkonen & M. Kääriäinen. Springer. DOI: <https://doi.org/10.1007/978-3-030-30199-6>. Viitattu: 20.4.2021.
- Kyngäs, H., Kääriäinen, M. & Elo, S. 2020. The Trustworthiness of Content Analysis. Teoksessa: The Application of Content Analysis in Nursing Science Research. H. Kyngäs, K. Mikkonen & M. Kääriäinen. Springer. DOI: <https://doi.org/10.1007/978-3-030-30199-6>. Viitattu: 30.4.2022.

- Kääpä, M., & Huovinen, T. 2020. Liikuntaa etänä. Liito: Liikunnan ja terveystiedon opettaja, 2020(4), 12-15.
- Laki ammatillisesta koulutuksesta 61§. Viitattu: 1.5.2022. Luettavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2017/20170531#L7P61>
- LeCompte, M. D. 2000. Analyzing Qualitative Data. Theory into practice. Vol 39. Nro 3. 146-154. College of Education, The Ohio State University.
- Lukiolaki 12§. Viitattu: 1.5.2022. Luettavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1998/19980629>
- Miettinen, J. 2020. Koronapandemia ja akavalaisten työelämän syksyllä 2020. Selvityksen tulokset. Akava Works. Viitattu: 1.4.2022. Luettavissa: <https://akavaworks.fi/wp-content/uploads/sites/2/2020/11/Koronaselvitys-2020-Koronapandemia-muutti-tyon-tapoja-ja-kuormitusta-v2.pdf>
- Neitola, M. 2021. Kyselytutkimuksessa selvitetään varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen henkilöstön sekä lasten huoltajien kokemuksia poikkeusoloista. Turun yliopisto. Viitattu: 1.4.2022. Luettavissa: <https://www.utu.fi/fi/ajankohtaista/uutinen/kyselytutkimuksessa-selvitetaan-varhaiskasvatuksen-ja-esiopetuksen>
- Newton Suter, W. 2014. Qualitative Data, Analysis, and Design. Teoksessa: Introduction to Educational Research: A Critical Thinking Approach. SAGE Publications. DOI: <https://dx.doi.org/10.4135/9781483384443>. Viitattu: 20.4.2021.
- Niemi, H. M., & Kousa, P. 2020. A case study of students' and teachers' perceptions in a Finnish high school during the COVID pandemic. International Journal of Technology in Education and Science, 4(4), 352-369. Viitattu: 4.5.2022. Luettavissa: <https://ijtes.net/index.php/ijtes/article/view/167/pdf>
- Opetushallitus. 2021. Varautuminen koronatilanteen jatkumiseen perusopetuksessa 1.1.2022 alkaen. Viitattu: 1.5.2022. Luettavissa: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varautuminen-koronatilanteen-jatkumiseen-perusopetuksessa-112022-alkaen>

- Opetushallitus 2022. Usein kysyttyä. Etäopetus perusopetuksessa. Viitattu: 1.5.2022. Luettavissa: <https://www.oph.fi/fi/usein-kysyttya/etaopetus-perusopetuksessa>.
- Oulun kaupunki. 2020. Lukioiden etäopetus toimi hyvin – kasvokkaista vuorovaikutusta kaivattiin. Oulun kaupunki. Viitattu: 5.4.2022. Luettavissa: https://www.ouka.fi/tiedotteet-korona/-/asset_publisher/6OeF4RuRnhAZ/content/lukioiden-etaopetus-toimi-hyvin-kasvokkaista-vuorovaikutusta-kaivattiin/50266?redirect=https%3A%2F%2Fwww.ouka.fi%2Fkorona%3Fp_p_id%3D101_INSTANCE_6OeF4RuRnhAZ%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview%26p_p_col_id%3D_118_INSTANCE_M9py7EzJweDM__column-2%26p_p_col_pos%3D1%26p_p_col_count%3D4
- Owalgroupp. 2021. Koronavirusepidemian vaikutukset toisen asteen koulutukseen. Viitattu: 5.4.2022. Luettavissa: https://owalgroupp.com/wp-content/uploads/2021/03/Koronan-vaikutukset-toisen-asteen-koulutukseen_1603.pdf
- Patton, M. Q. 2002. *Qualitative Research & Evaluation Methods*. SAGE Publications. London.
- Perusopetuslaki 20 a §. Viitattu: 5.4.2020. Luettavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2020/20200521>
- Postareff, L., Lahdenperä, J., & Virtanen, V. 2021. The role of self-compassion in teachers' psychological well-being in face-to-face and online teaching during COVID-19. *Ammattikasvatuksen Aikakauskirja*, 23(3), 13–27. Viitattu: 1.4.2022. Luettavissa: <https://journal.fi/akakk/article/view/111701>
- Ruohomäki, V. 2020. Etätyöoloikka ja hyvinvointi koronakriisin alussa. Teoksessa *Työpoliittinen aikakauskirja* 2/2020, vol 63, 21–28. Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu: 1.4.2022. Luettavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162308/TE>

M_tyopoliittinen_aikakausikirja_2_2020.pdf?sequence=4&isAllowed=y#page=21

Salmela-Aro, K., Upadaya, K. & Hietajärvi, L. 2020. Suomalaisten rehtorien ja opettajien työhyvinvointiprofiilit koronakeväänä. *Psykologia* 55(6), 426–443.

School Education Gateway. 2020. Kysely verkko- ja etäopiskelusta – Tulokset.

Viitattu: 5.4.2020. Luettavissa:

https://www.schooleducationgateway.eu/fi/pub/viewpoints/surveys/survey-on-online-teaching.htm?fbclid=IwAR3eNIH7Ew5eK1I9Sb_VELWPAzdWyKmsHBO5iR4jeX5jzLX0ycf6ux6CPG0

Simonson, M. & Seepersaud, D. J. 2019. Distance Education. Definition and Glossary of Terms. Fourth Edition. Information age publishing, inc., Yhdysvallat.

Singh, V & Thurman, A. 2019. How Many Ways Can We Define Online Learning? A Systematic Literature Review of Definitions of Online Learning (1988-2018). *American Journal of Distance Education*, 33:4, 289–306, DOI: 10.1080/08923647.2019.1663082

Suorsa, A., Dindar, M., Hermes, J., Karppinen, P. & Näykki, P. Managing sudden change of working practices in schools during the COVID-19 pandemic. *Informaatiotutkimus* 2–3 (39), 148–151. Viitattu: 2.4.2022. Luettavissa: <https://doi.org/10.23978/inf.99175>

Taskinen, P. 2021. Etätyö on pidentänyt työpäivää eniten koulutuksessa.

Tilastokeskus. Viitattu: 1.4.2022. Luettavissa:

<https://www.stat.fi/tietotrendit/blogit/2021/etatyö-on-pidentanyt-työpaivää-eniten-koulutuksessa/>

THL 2021. Koronavirus COVID-19. Luettavissa:

<https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/taudit-ja-taudinaiheuttajat-a-o/koronavirus-covid-19>. Viitattu: 18.5.2021.

- Työterveyslaitos. 2022. Etätyö, hybridityö ja monipaikkainen työ.
Työterveyslaitos. Viitattu: 1.4.2022. Luettavissa:
<https://www.ttl.fi/teemat/tyoelaman-muutos/etatyo-hybridityo-ja-monipaikkainen-tyo>
- Valtioneuvosto 2020. Hallitus on todennut yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa Suomen olevan poikkeusoloissa koronavirustilanteen vuoksi. Opetus- ja kulttuuriministeriö, Sosiaali- ja terveysministeriö & Valtioneuvoston viestintäosasto. Tiedote 140/2020. Luettavissa:
<https://valtioneuvosto.fi/-/10616/hallitus-totesi-suomen-olevan-poikkeusoloissa-koronavirustilanteen-vuoksi>. Viitattu: 18.5.2021.
- Vuorio, J., Ranta, M., Koskinen, K., Nevalainen-Sumkin, T., Helminen, J. & Miettunen, A. 2021. ETÄOPETUKSEN TILANNEKUVA KORONAPANDEMIASSA VUONNA 2020. Opetushallitus. Viitattu: 5.4.2021. Luettavissa:
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/31605670%20OPH%20Et%C3%A4opetuksen%20tilannekuva%20koronapandemiassa%20vuonna%202020%20verkkojulkaisu_21_03_30_0.pdf
- Warinowski, A., Metsäpelto, R.-L., Heikkilä, M., & Mikkilä-Erdmann, M. 2021. Korona opettajan osaamisen haastajana. *Kasvatus ja aika*, 15(2), 73–78. Viitattu: 1.4.2020. Luettavissa: <https://doi.org/10.33350/ka.107351>
- WHO 2020. Listings of WHO's response to COVID-19. Luettavissa:
<https://www.who.int/news/item/29-06-2020-covidtimeline>. Viitattu: 18.5.2021.
- Wiklund, M., Honko, M., Kanto, L., & Råman, J. 2021. Pitkittyneen etäajan vaikutuksista kielentutkimukseen ja alan opetukseen. *Puhe Ja Kieli*, 41(2), 113–114. Viitattu: 2.4.2022. Luettavissa:
<https://journal.fi/pk/article/view/110920>
- Yliopistolaki 2§. Viitattu: 1.5.2022. Luettavissa:
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2009/20090558>